

Kaisa Kaski, Minna Kyngäs & Tuula Multasniemi

OULUN ASUKASTUPIEN URAPOLKUUOHJAUS JA SEN MERKI- TYS PITKÄAIKAISTYÖTTÖMÄN TYÖLLISTYMISSÄ

OULUN ASUKASTUPIEN URAPOLKUNOHJAUS JA SEN MERKITYS PITKÄAIKAISTYÖTTÖMÄN TYÖLLISTYMISSÄ

Kaisa Kaski
Minna Kyngäs
Tuula Multasniemi
Opinnäytetyö
Syksy 2011
Sosiaali-alan koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu, Sosiaali- ja terveysalan yksikkö
Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosionomi (AMK)

Tekijät: Kaisa Kaski, Minna Kyngäs ja Tuula Multasniemi

Opinnäytetyön nimi: Oulun asukastupien urapolkuohjaus ja sen merkitys pitkäaikais-työttömän työllistymisessä

Työnohjaajat: Kaija Bakala ja Seija Kokko

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: syksy 2011

Sivumäärä: 51 + 3 liitettä

Tutkimuksemme tarkoituksena on kuvailla Tuvilta työelämään -verkostohankkeeseen osallistuneiden urapolkuohjausasiakkaiden mielipiteitä ja kokemuksia hankkeen urapolkuohjauksesta Oulun asukastuvilla sekä sen toimivuudesta pitkäaikaistyöttömien työllistymistä edistävänä työmenetelmänä. Tutkimuksemme johdosta Tuvilta Työelämään -verkostohankkeen urapolkuohjausprosessia voidaan kehittää entistä enemmän asiakkaiden tarpeita vastaaviksi.

Teoreettinen viitekehys muodostuu pitkäaikaistyöttömyydestä, aktivoinnista, työllisyys- ja työvoimapolitiikasta mahdollistamassa elämänhallintaa ja sosiaali- ja työllisyyspolitiikasta tukemassa työllistymistä. Tutkimustehtävänämmä olivat 1. Millainen merkitys urapolkuohjauksella on Oulun asukastupien työntekijöiden työllistymisessä heidän omasta mielestään? 1.1 Mitä henkilökohtaisia tavoitteita urapolkuohjauksella ja työllistymisellä on saavutettu? 1.2 Millaisena urapolkuohjaukseen osallistuneet asukastupien työntekijät näkevät tulevaisuutensa? 2. Miten Tuvilta työelämään -verkostohankkeen urapolkuohjaus prosessia tulisi kehittää hankkeeseen osallistuneiden asukastupien työntekijöiden mielestä?

Tutkimuksemme on laadullinen eli kvalitatiivinen tapaustutkimus, jonka tutkimusaineisto kerättiin teemahaastatteluilta ja analysoitiin teemoittain. Tutkimuksemme teemat muodostettiin tutkimustehtävittäin viitekehystä hyödyntäen. Tutkimuksessa haastatelimme kahdeksaa työntekijää Oulun viideltä eri asukastuvalta.

Tutkimustulosten mukaan haastatteluihin osallistuneet Oulun asukastupien työntekijät kokivat urapolkuohjauksen vaikutuksen ristiriitaisesti. Työllistyminen asukastuvilla on tuonut sisältöä elämään ja rytmittänyt arjen sujuvuutta. Osa haastateltavista ei koe urapolkuohjauksella olevan vaikutusta jatkotyöllistymiseen, osan mielestä kynnys hakea töitä avoimilta työmarkkinoilta on madaltunut. Tulosten mukaan urapolkuohjauksen vaikuttavuutta voidaan lisätä ottamalla enemmän huomioon asiakkaiden henkilökohtaisia toiveita ja tarpeita, niin että sillä olisi konkreettinen vaikutus asiakkaiden jatkotyöllistymiseen. Johtopäätös on, että urapolkuohjaus tulisi perustua vapaaehtoisuuteen ja se tulisi aloittaa heti työsuhteen alussa. Urapolkuohjauskeskusteluita pitäisi olla useammin, jotta niistä olisi enemmän hyötyä.

Asiasanat:

Pitkäaikaistyöttömyys, uraohjaus ja urapolkuohjaus, työllistyminen, työllisyys- ja sosiaalipolitiikka, asukastuvat

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

Authors: Kaisa Kaski, Minna Kyngäs, Tuula Multasniemi

Title of thesis: The Significance of Career Planning for the Unemployed: Tuvilta Työelämään Network Project

Supervisors: Kaija Bakala and Seija Kokko

Number of pages: 51 + 3 appendices

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2011

Unemployment has severe consequences both in societal and individual level. Long-term unemployment has increased steadily in recent years. Thus pre-emptive and corrective actions are increasingly more important. A focal aspect is how the unemployable perceive their opportunities and guidance. This study was commissioned by Tuvilta Työelämään network project that advances the employment opportunities and capabilities of unemployable individuals. The topic is timely and practical and can be used to further develop services offered to the unemployed.

The purpose of the thesis was to describe and measure the usefulness of Tuvilta Työelämään project. Customer opinions of the career planning and participant employment after the project were studied. The results can be used to improve Tuvilta Työelämään network project's services based on the needs of the unemployable.

Related literature was studied and analyzed to provide background information to the topic. Customer opinions were studied by interviewing 8 participants in the project. The methodology used was theme interviewing; the structure was half-defined, some case-specific variation was allowed. The questions were qualitative.

The study results showed variation in participant opinions of career planning. Age, education, work experience, motivation and life situations influenced participants' employment after the network project. Finding a job had a positive impact on life control including regularity, financial situation and social life. Overall, the future outlooks of the unemployable seemed diverse and case-specific.

Tuvilta Työelämään network project was valuable for the unemployable. It provided them with valuable skills and guidance and helped tackle the growing long-term unemployment rate. The study results showed that the most important points of improving Tuvilta Työelämään career planning were defining objectives, staying in contact between meetings and emphasizing willingness to attend over obligation. The study results indicated that improving these aspects would result in higher satisfaction among the participants.

Keywords: Unemployment, career planning, employment policy

SISÄLTÖ

SISÄLTÖ.....	5
1 JOHDANTO	6
2 PITKÄAIKAISTYÖTTÖMYYDEN MERKITYS YKSILÖTASOLLA	8
3 AKTIVOIVA TYÖVOIMAPOLITIikka MAHDOLLISTAMASSA TYÖLLISTYMISTÄ JA ELÄMÄNHALLINTAA	11
3.1 Yleinen työvoimapolitiikka.....	11
3.2 Asukastuvat	13
3.3 Tuvilta työelämään -verkostohanke	15
3.4 Uraohjaus ja urapolkuohjaus.....	16
3.4.1 Asukastupien urapolkuohjaus prosessina.....	17
3.4.2 Urapolkuohjauksen mahdollisuudet ja uhat	18
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	22
4.1 Tutkimuksen tarkoitus, tavoitteet ja tutkimustehtävä	22
4.2 Tutkimusmetodologia	24
4.3 Tutkimusmenetelmä, aineiston keruu ja kohdejoukko.....	25
4.4 Aineiston analysointi.....	26
4.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	27
5 TUTKIMUKSEN TULOKSET	30
5.1 Vastaajien taustatiedot	30
5.2 Haastateltavien erilaiset näkemykset jatkotyöllistymisestä	31
5.3 Haastateltavien erilaiset tavoitteet ja niiden toteutuminen.....	32
5.4 Haastateltavien ristiriitaiset tulevaisuuden näkymät.....	34
5.5 Urapolkuohjauksen kehittäminen.....	34
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	37
7 POHDINTA	42
LÄHTEET	46
LIITTEET	52

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme aiheeseen vaikutti kiinnostuksemme nuorten ja aikuisten parissa tehtävää sosiaalityötä kohtaan. Mielenkiintomme kohdistuu erityisesti perusturvatyöhön. Kiinnostuimme Tuvilta työelämään -verkostohankkeesta sekä sen työmenetelmänä käytetystä urapolkuohjauksesta. Opinnäytetyömme tarkoituksena on kuvailla urapolkuohjauksen merkitystä pitkäaikaistyöttömien työllistymiseen sekä tehdä näkyväksi Tuvilta työelämään -verkostohankkeen urapolkuohjausta.

Opinnäytetyömme aihe on ajankohtainen ja merkityksellinen globalisoituvassa yhteiskunnassa. Pitkäaikaistyöttömien määrää on kohonnut jatkuvasti ja työttömyyden ehkäisyyn merkitys tulee korostumaan yhteiskunnan murroksessa suurten ikäluokkien poistussa työmarkkinoilta. Työvoimapulan uhkaan on esitetty ratkaisuna työperäistä maahanmuuttoa ja eläkeiän nostoa. Kuitenkin yhteiskunnassamme on samaan aikaan pitkäaikaistyöttömiä, osatyökykyisiä ja vammaisia henkilöitä, joiden työllistäminen tulisi tehdä mahdolliseksi erilaisten tukitoimien kautta. Urapolkuohjauksen merkitys pitkäaikaistyöttömien työllistymisessä tulee lähitulevaisuudessa korostumaan.

Pitkäaikaistyöttömyys on asettanut haasteen yhteiskunnalle, minkä johdosta on kehitetty erilaisia ratkaisuja yksilöiden työhön paluun mahdollistamiseksi. Yhtenä ratkaisuna nähdään kolmannen sektorin toiminta. Tuvilta työelämään -verkostohanke käynnistyi Oulun asukastuvilla 11/2008. Tuvilta työelämään -verkostohankkeen urapolkuohjaus on suunnattu asukastuville työllistyneille. Urapolkuohjauksella pyritään mahdollistamaan koulutukseen hakeutuminen, jatkotyöllistyminen ja henkilökohtaisen motivaation lisääntyminen onnistumiskokemusten ansiosta.

Työelämä on aktiivista ja työttömyys passiivista toimintaa. Työelämän nähdään pitävän yksilöt kiinni yhteiskunnassa; mitä pitempään työttömyys jatkuu, sitä enemmän yksilöt ajautuvat normaaliuden ulkopuolelle. Aktivoivien toimien tulisi ensimmäiseksi pureutua työttömyyden aiheuttaman syrjäytymisen oireisiin (Ollikainen, 2008, 67–68.)

Aktiivisen sosiaalipolitiikan ydin ajatuksena on yhteiskunnan huoli suuren työttömyyden aiheuttamista seurauksista, joita ovat muun muassa kansalaisten mahdollinen tuki-

riippuvuus ja kasvava sosiaaliturvan tarve sekä näiden yhteisvaikutukset yhteiskunnan talouteen (Karjalainen & Pasuri & Saikku & Seppälä 2008, 13–14).

2 PITKÄAIKAISTYÖTTÖMYYDEN MERKITYS YKSILÖTASOLLA

Tässä luvussa käsitellään yleisesti työttömyyttä etenkin pitkäaikaistyöttömyyttä ja sitä millainen vaikutus sillä on työttömän elämään. Aloitamme luvun käsittelyn työttömyyden kasvun taustoista sekä työllisyystilastoista. Siitä etenemme sitten työttömyyden vaikutuksiin yhteiskunnan ja yksilön tasolla.

Suomessa on ollut kaksi talouden laskusuhdannetta. Ensimmäinen laskusuhdanne oli 1990-luvulla, ja toinen alkoi vuonna 2008. Ne ovat vaikuttaneet osaltaan työttömyyden kasvuun. Myrskylän (2010, 91) mukaan työttömyys alkoi kasvaa 90-luvun alussa, jolloin työttömien kokonaismäärä nelinkertaistui. Työttömyysriski oli korkein nuorissa ikäluokissa. Keinäsen ja Sinivuoren (2010, 5) mukaan vuoden 2008 alkupuoliskolla alkanut taantuma vaikutti merkittävästi erityisesti nuorten työmarkkinoihin. Nuoret ovat perinteisesti olleet niitä, jotka laskusuhdanteen alkaessa ensimmäisenä putoavat työmarkkinoilta. 2000-luvun taantumassa työttömien määrä alkoi kasvaa vuonna 2008, ja seuraavan vuoden loppuun mennessä se oli kasvanut runsaalla kolmanneksella. Aikaperiodilla 2007–2009 on 20–64-vuotiaiden miesten työttömyys kasvanut 56 ja naisten 14 prosenttia (Myrskylä 2010, 91.)

Työ- ja elinkeinoministeriön (hakupäivä 2.2.2011) mukaan työttömänä työnhakijana oli vuonna 2010 keskimäärin 266 500 henkilöä. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan vuoden työttömyysprosentti oli 8,4, mikä on 0,2 prosenttia suurempi kuin edellisvuonna (Tilastokeskus 2011, hakupäivä 2.2.2011). Pitkäaikaistyöttömien määrä lisääntyi ja alle 25-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden määrä väheni vuodesta 2009 (Työ- ja elinkeinoministeriö 2011, hakupäivä 2.2.2011).

Lain julkisista työvoimapalveluista (30.12.2002/1295) mukaan pitkäaikaistyöttömällä tarkoitetaan ”työtöntä työnhakijaa, joka on ollut yhtäjaksoisesti 12 kuukautta työttömänä työnhakijana sekä työtöntä työnhakijaa, joka on ollut useammassa työttömyysjaksossa yhteensä vähintään 12 kuukautta työttömänä työnhakijana ja joka työttömyyden toistuvuuden ja kokonaiskeston perusteella on rinnastettavissa yhtäjaksoisesti 12 kuukautta työttömänä olleeseen työnhakijaan”.

Työttömyys on jokapäiväinen henkilökohtainen ongelma aiheuttaen huolta toimeentulosta sekä sosiaalisia ja terveydellisiä ongelmia. Eri ryhmien ja yksilöiden työttömyyskokemukset ovat erilaisia (Verho 2005, 3, 11.) Työttömyyden syyt voidaan jakaa mikro- ja makrotasolle. Kun syy on subjektissa itsessä, puhutaan mikrotason syistä. Tällöin tarkastellaan yksilön kykyjä, ominaisuuksia ja intressejä toimia työmarkkinoilla. Kun kansantalouden kehitys on sidoksissa työttömyyden syyhyn, puhutaan makrotason työttömyydestä (Parpo 2007, 13–17.)

Pitkäaikaistyöttömillä on pienet mahdollisuudet löytää töitä. Työttömyys päättyy useimmiten muuhun kuin työllistymiseen, kuten koulutukseen tai eläkkeeseen (Verho 2005, 97.) Työttömyyden pitkittyminen on haitallista niin kansantalouden kuin työttömän kannalta. Taloudellisessa mielessä työttömän työpanos jää käyttämättä, joka tarkoittaa tuotannon vähenemistä. Lisäksi se aiheuttaa valtion verokertymälle laskua ja työttömyysturvan sekä muiden sosiaalikulustannusten nousua (Verho 2005, 93.)

Työttömäksi joutumisella on hyvin pitkälle jatkuvat seuraukset, puolet työttömiksi joutuneista ei koskaan palaa vakinaisesti työelämään. Paluuprosentti nousee hieman korkeammaksi, jos työttömien joukosta poistetaan iäkkäät työttömät. Osa iäkkäistä työttömistä on hakeutumassa eläkeputkeen ja luopuu työnhausta (Myrskylä 2010, 70.)

Työttömyysturvasta huolimatta työttömyys aiheuttaa toimeentulo-ongelmia ja se onkin suuri köyhyyttä aiheuttava riski. Köyhyysriskin lisäksi pitkäaikaistyöttömyys aiheuttaa henkisiä ja fyysisiä ongelmia. Näiden vuoksi osaaminen ja aktiivisuus heikkenevät (Verho 2005, 93.) Pitkäaikaistyöttömyyden vuoksi aktiiviväestöön kuuluvien kansalaisten elämänhallinta on joutunut koetukselle. Perinteisen köyhyyden kaltaiset huonosaisiuden ilmiöt alkavat koskettaa tai vähintäänkin uhata merkittävää osaa työikäisestä aktiiviväestöstä. Yhä useamman kansalaisen kriisit uhkaavat olla muuttumassa tilapäisestä pitkäkestoisemmaksi.

Yksilöiden ja perheiden uhkana on jopa uloslyönti ja pysyvä syrjäytyminen. Uloslyönnillä tarkoitetaan vakaviin yhteiskunnallisiin ongelmiin ajautunutta elämäntilannetta, johon kuuluu muun muassa alkoholismi, mielenterveysongelmat, perheongelmat ja asunnottomuus. Sosiaalisia ongelmia on vahvasti päällekkäin ja saattaa olla voimakasta pysyvälouenteista riippuvuutta eri instituutioista (Vähätalo 1998, 46, 59)

Syrjäytymisellä Vähätalo (1998, 59) tarkoittaa erilaista elämänhallinnan prosessia yhteiskunnan laita-alueilla ja kohtalaista ajoittaista riippuvuutta eri sosiaalivaltion tukitoimista. Ilmiöön saattaa liittyä samalla myös sosiaalisten ongelmien lievähköä päällekkäisyyttä sekä jatkuvaa pysyvää tilapäisyyttä tai laidalla oloa suhteessa vallitsevaan normaalisuuteen. Härkäpään & Järvikosken mukaan (2006, 135) sosiaalinen syrjäytyminen on sekä prosessi- että tilakäsite. Toisaalta syrjäytymistä voidaan tarkastella yhteiskuntaa tai yhteisöä, toisaalta yksilön tilaa tai muutosta kuvaavana käsitteenä. Yleisesti keskitytään usein tarkastelemaan syrjäytymisriskiä lisääviä yksilöllisiä seikkoja, mutta tunnustetaan yksilön syrjäytymisen olevan pitkälti riippuvainen yhteiskunnan rakenteesta ja toiminnasta.

Härkäpään & Järvikosken (2006, 135–136) mukaan syrjäytymistä voidaan kuvata prosessina, jossa painottuvat sekä makro-, meso- että mikrotasoiset ilmiöt. Mikrotasoisesta syrjäytymisilmiöstä puhutaan, kun katsotaan syrjäytymisen tapahtuvan ensisijaisesti yksilöllisten syiden vuoksi. Yksilö vetäytyy tarkoituksen mukaisesti syrjään. Mesotasoisiksi ilmiöiksi kutsutaan sellaisia leimautumis- ja syrjäytymisilmiöitä, jotka perustuvat syrjinnän kohteena olevaan erilaisuuteen. Esimerkiksi pitkäaikaistyöttömyyden, vammaisuuden, köyhyyden, etnisen taustan tai maahanmuuttaja-aseman perusteella tapahtuu leimaamista ja syrjintää yhteiskunnasta tai yhteisöistä. Makrotasoilla tarkoitetaan yhteiskunnallisia piirteitä, kuten korkea työttömyysaste, suuret tuloerot, ja ihmisiin liittyvät ennakkoluulot, jotka kaikki aiheuttavat sen, että osa kansalaisista syrjäytyy tahtomattaan ja ilman omaa syytään valtavirrasta.

Holman & Salosen (2001, 34) mukaan työttömyyden pitkittyessä ongelmia voi alkaa syntyä, kun sairastutaan pitkäaikaisesti tai kun syntyy tilanteita, joissa on muutoin vaikea säilyttää uskoaan tulevaisuuteen ja sosiaalista toimintakykyään. Työttömyydellä, sairastavuudella ja sosiaalisella kannattelulla on yhteys toisiinsa. Kun sosiaalinen kannattelu pettää työttömyyden pitkittyessä, voi seurauksena olla sairastavuuden lisääntyminen. Sosiaalinen kannattelu voi olla perheen, puolison tai ystävien tuki, mutta myös taloudellisella ja yhteiskunnallisella tuella on merkitys muun muassa elämänhallinnan tuntojen kanssa. Kun työttömyys pitkittyy, pitkäaikaisten somaattisten sairauksien sekä mielenterveysongelmien määrä kasvaa jopa kaksinkertaisesti muuhun väestöön verrattuna.

3 AKTIVOIVA TYÖVOIMAPOLITIikka MAHDOLLISTAMASSA TYÖLLISTYMISTÄ JA ELÄMÄNHALLINTAA

Tässä kappaleessa käsittelemme lähdekirjallisuuden avulla käsitteitä, jotka ovat keskeisiä tässä tutkimuksessa ja liittyvät sekä tutkimuksen tavoitteisiin että tutkimustehtävään. Aloitamme luvun globalisaation vaikutuksista työttömyyteen ja etenemme siitä yleiseen työvoimapolitiikkaan. Siitä etenemme sitten tutkimuksen kannalta keskeisiin käsitteisiin asukastuvat ja ura- ja urapolkuohjaus. Esittelemme myös yhteistyötahomme eli Tuvilta työelämään -verkostohankkeen.

Globalisaation johdosta talous- ja muu yhteiskuntapolitiikka on kansainvälistynyt. Riskit talouden heilahtelussa kasvavat, mikä osaltaan vaikuttaa vaikeasti ennalta arvaamattomiin paikallisiin työttömyys- ja toimeentulo-ongelmiin (Kajanoja 1999, 142–149.) Globalisaation voidaan nähdä vaikuttavan paikallisella tasolla hyvinvoinnin kehitykseen ja alueelliseen eriytymiseen. Hyvinvoinnin ulkopuolelle on jäänyt osa ihmisiä, ja erityisen vaikeana tilanne nähdään niiden ihmisten osalta, joiden osalta kytkökset työelämään ovat katkenneet lopullisesti (Pajula & Särkelä 2003, 125–128.)

Yhteiskuntamme sosiaali- ja työllisyyspolitiikka joutuivat murrokseen 1990-luvun vaihteessa. Talouskriisi toi mukanaan julkisten ja erityisesti sosiaalimenojen kasvun rajoittamisen ja karsimisen. Tilapäinen työttömyys oli vaihtunut pitkäaikaiseksi tai jopa pysyväksi ajautumiseksi työmarkkinoiden ulkopuolelle (Harju 2000, 15.)

3.1 Yleinen työvoimapolitiikka

Parpon (2007, 16) tutkimuksen mukaan suurimmat työllistymiseen vaikuttavat asiat ovat ikä, kotitaloustyyppi, koulutus sekä asuinkuntatyyppi. Tutkimus osoittaa, että yhden aikuisen kotitaloudessa asuva työtön työllistyy heikommin kuin parisuhteessa elävä. Vähintään keskiasteen koulutuksen saaneet työllistyivät paremmin kuin alemman koulutuksen saaneet. Tulosten mukaan kaupunkimaisessa ympäristössä ja pienemmissä kunnissa asuvat työllistyvät heikommin kuin pääkaupunkiseudulla asuvat. Sukupuoli ei määritä pitkäaikaistyöttömän työllistymistä.

Työttömyyden pitkittyessä työ- ja elinkeinotoimisto tarjoaa työnhakijalle töihin pääsyä edistäviä ja työkykyä ylläpitäviä palveluja. Näitä ovat muun muassa valmentavat ja ammatilliset työvoimakoulutukset, ammatillisen kuntoutuksen palvelut, työharjoittelu, palkkatuettu työ ja kuntouttava työtoiminta. Työttömällä työnhakijalla on oikeus työnhaun tueksi laadittavaan työllistymissuunnitelmaan, johon kirjataan muun muassa, mitä tai millaisia työ- tai koulutuspaikkoja työnhakija hakee (Työ- ja elinkeinoministeriö 2010, hakupäivä 26.4.2011.)

Yksi työllistymisen keino on tukityöllistäminen, jonka vaikutukset voidaan jakaa makro- ja mikrotason vaikutuksiin. Makrotason vaikutukset ovat vaikutuksia laajemman joukon eli esimerkiksi koko yhteiskunnan toimintaan. Makrotasolla tukityöllistämällä pyritään muun muassa tasaamaan suhdanteita ja kaventamaan alueellisia työttömyyseroja. Mikrotason vaikutukset ovat pienempiä joukkoja tai yksityisiä henkilöitä koskevia vaikutuksia. Mikrotason vaikutukset muodostuvat tukityöllistämisen vaikutuksista työllistettyjen elämään – etenkin fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin sekä vaikutuksista muun muassa heidän jatkotyöllistymiseensä (Ilmakunnas, Romppanen & Tuomala 2001, 17.)

Ahon, Koposen, Saloniemen, Vahteran & Virtasen (2003, 28–29) tutkimuksen mukaan tukityöllä on ihmisten hyvinvointia lisääviä ja syrjäytymistä torjuvia merkityksiä, vähäisestä työllisyysvaikutuksista riippumatta. Tutkimuksen mukaan työttömät tekevät töitä, jotka eivät ole kovin kiinnostavia, mutta silti he arvostavat niitä ja lähtevät innokkaasti töihin. Tutkimuksessa ilmenee, ettei tukityösuhte tuo arvostusta eikä lisää identiteetin rakennuspuita. Tukityösuhte ei lisää toimeentuloa, mutta se rytmittää elämän säännölliseksi ja mahdollistaa kontaktit, jotka tarjoavat sosiaalista tukea, ja mahdollistaa osallistua yhteisiin pyrkimyksiin.

Työttömiksi jääneiden syrjäytymistä pyritään estämään interventioilla eli väliintuloilla. Aktivointi ja aktivoituminen ovat sosiaalityön ydinprosesseja. Työttömien aktivoinnin yhtenä tavoitteena on palauttaa heidät takaisin työelämään sosiaaliturvan piiristä. Tällä tavoin pyritään lieventämään työttömyyden negatiivisia vaikutuksia yksilöiden elämässä sekä vähentämään sosiaaliturvan kustannuksia. Aktivointipolitiikan tavoitteena on katkaista pitkäaikaistyöttömyys sekä toimeentuloturvariippuvuus. Aktivointiohjelmiin si-

sältyviä keinoja ovat koulutus, työharjoittelu ja tukityö (Ala-Kauhaluoma, Keskitalo, Linqvist & Parpo 2004, 26–27.)

Aktivointi voidaan määritellä kokonaisuudeksi toimia, jotka voivat olla joko tukevia tai kontrolloivia suhteessa aktivoitumisen edistämiseen. Toimet yleensä sisältävät sanktioita ja kannustimia. Sanktiot ovat yleensä etuuksien heikennyksiä tai etuuksien saamiselle asetettuja lisäehtoja, esimerkiksi toimeentulotuen saamisen ehtona on osallistuminen aktiivisesti työllistäviin toimiin. Kannustimet pyrkivät puolestaan olemaan positiivisia houkuttimia, jotta yksilöt saataisiin takaisin työmarkkinoille (Ala-Kauhaluoma ym. 2004, 27–28.)

Kotirannan (2008, 154–170) mukaan aktivointi toimenpiteet tulisivat olla kaikkien saatavilla eivätkä vain ikävä velvollisuus, joihin pitkäaikaistyöttömien on pakosta suostuttava. Aktivointipolitiikan yksi keskeisimmistä tavoitteista on saada ihmiset haluamaan työn tekemistä. Tämä perustuu ajatukseen siitä, että huonompikin työ on parempaa sosiaaliturvaa yksilöille kuin ei työtä ollenkaan. Voidaan sanoa, että aktivointipolitiikan keskiöön nousee tahtoon pureutuminen eli tavoite nähdään konatiivisena, yksilöiden omiin arvoihin ja arvovalintoihin tähtäävänä muutosprosessina.

Oulun kaupungin strategia työllistymisen edistämiseksi

Oulun kaupungin strategian 2020 mukaan yksi kriittinen menestystekijä on elinkeino-, yrittäjyys- ja työllisyyspolitiikka. Sen strategisena tavoitteena on työpaikkojen ja yritysten määrän kasvattaminen ja elinkeinoelämän vahvistaminen, yritystoiminnan tehostaminen ja yrityspalveluiden vastaaminen alueen tarpeisiin. Tavoitteena on myös peruskoulun päättäneiden nuorten sijoittuminen kattavasti jatko-opintoihin ja työelämään sekä nuorisotyöttömyyden vähentäminen (Oulun kaupunki 2011, hakupäivä 2.2.2011.)

3.2 Asukastuvat

Oulussa on kolmetoista tietotyötorein varustettua asukastupaa. Asukastupien toiminnasta vastaavat asukasyhdistykset yhdessä Oulun kaupungin kanssa. Asukastupatoiminta on osa Oulun kaupungin alueellista toimintamallia, ja sitä toteutetaan sopimus pohjaisena kumppanuustoimintana rekisteröityjen asukasyhteisöjen kanssa. Asukasyhdistysten vastuulla on toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen sekä tupien työntekijöiden palk-

kaaminen. Oulun kaupunki puolestaan vastaa tilavuokrasta sekä tietotyötorien laitteista ja tukee tupia toiminta-avustuksin. Asukastuvat ovat matalan kynnyksen osallistumispaikkoja, joihin jokainen alueen asukas voi tulla (Oulun kaupunki 2010, hakupäivä 1.12.2010.)

Asukastupien toiminta rakentuu alueen asukkaiden arjen tarpeista, ja tuvilla järjestetään kaikenikäisille asukkaille monipuolista toimintaa. Asukastupien merkitys korostuu erityisesti ihmisten tapaamispaikkana. Asukastuvat ovat erityisen tärkeitä iäkkäille ihmisille, jotka voivat käydä tuvalla monta kertaa viikossa syömässä ja tapaamassa toisiaan. Asukastuvilta tuotetaan alueen asukkaiden koteihin erilaisia arjen hyvinvointia tukevia palveluita, esimerkiksi koti-, remontti-, lastenhoito-, atk- sekä ateriapalvelua, asiointiapua sekä kylätalkkaripalveluita. Tuvilla on myös ompelupalvelua ja ATK-koulutuksia erityisesti ikääntyneille. Joiltakin tuvilta voi vuokrata erilaisia pihanhoitoon liittyviä koneita, katoksia, telttoja ja peräkärriä (emt.)

Tuvat toimivat monien alueelliseen yhteistyöhön kuuluvien toimintojen tapahtumapaikkoina, ja niissä järjestetään yhteisöllisiä kursseja, kerhoja ja tapahtumia. Asukastuvilla onkin tärkeä merkitys myös alueellisen yhteistyön viestinnän ja vuorovaikutuksen kannalta. Oulun kaupungin aluetyöntekijät tekevät tiivistä yhteistyötä asukastupien kanssa, ja tuvalla käyvät asukkaat voivat välittää viestiään aluetyöntekijöiden kautta alueellisiin yhteistyöryhmiin ja kaupungin lähidemokratiaan (emt.)

Asukasyhdistykset toimivat vapaaehtoistoiminnan periaatteella, eli luottamushenkilöt eivät ole palkattuja. Toiminta on ns. kolmannen sektorin yleishyödyllistä toimintaa ja osallisuuden lisäämistä (emt.) Helmisen (2006, 204) mukaan yhteisöllisyyden takaa löytyy jaettu osallisuus. Osallisuus pohjaa puolestaan tasaveroisuuteen perustuvaan kumpanuuteen, vuorovaikutukseen, yhteistyöhön, vaikutusmahdollisuuksiin ja koetusta oppimiseen. Osallisuus edellyttää keskinäistä kunnioitusta ja hyväksyntää, sillä niiden avulla vuorovaikutus- ja yhteistyösuhde rakentuu luottamukselliseksi ja turvalliseksi.

Kansalaisjärjestöt ovat ottaneet yhdeksi tehtäväkseen työttömyyden ja tai sen seurausten vähentämisen. Työttömälle on tarjolla paikallistasolla paljon erilaisia palveluita, joista on yksin vaikea koota itselleen sopiva kokonaisuus (Suomen kuntaliitto 2001, 38.) Asukastupien työllistäminen on ns. välityömarkkinoille työllistämistä. ”Välityömarkkinat

ovat työttömyyden ja avointen työmarkkinoiden väliin sijoittuvat työskentelymahdollisuudet henkilöille, joilla on eri syistä vaikeuksia sijoittua työhön avoimille työmarkkinoille tai koulutukseen” (Ollikainen 2008, 18).

Työllistämistoimet niin asukastuvilla kuin Tuvilta työelämään -verkostohankkeessakin ovat myös sosiaalista työllistämistä. Ylipaavalniemen, Sariolan, Marniemen ja Pekkalan (2005, 9) mukaan ”sosiaalisen työllistämisen toimialalla tarkoitetaan niitä työllistymistä tukevia organisaatioita, projekteja ja sosiaalisia yrityksiä, jotka kohdentavat palvelunsa heikossa työmarkkina-asemassa oleville henkilöille.”

3.3 Tuvilta työelämään -verkostohanke

Tuvilta työelämään -verkostohanke on käynnistynyt Pohjois-Pohjanmaan TE-keskuksen työllisyyspoliittisella avustuksella 3.11.2008 ja se on osa Oulun kaupungin yhteisötoiminnan kehittämistä. Tällä hetkellä kehittämisverkostossa on mukana yksitoista asukastupaa; Kaakkurin, Karjasillan, Kaukovainion, Keskusta-Heinäpään, Koskelan, Maikkulan, Oulunsuun, Puolivälinkankaan, Rajakylän, Tuiran ja Ylikiimingin asukastuvat. Hanketta hallinnoi Maikkula-Iinatti asukasyhdistys ry. Kohderyhmänä Tuvilta työelämään -verkostohankkeessa ovat työnhakijat ja asukastupien työntekijät sekä Oulun asukasyhdistykset ja asukastupaverkosto (Oulun kaupunki, hakupäivä 27.4.2011.)

Maaliskuussa 2010 asukastuvilla käynnistettiin urapolkuohjaustoiminta, jonka tarkoituksena on edistää vaikeasti työllistettävien pitkäaikaistyöttömien työllistymistä välityömarkkinoiden kautta avoimille työmarkkinoille sekä edistää heidän työelämävalmiuksia. Lisäksi hankkeen tavoitteena on kehittää ja lisätä asukasyhdistysten työnantajavalmiuksia sekä kehittää asukastupaverkoston yhteistoimintaa. Projektissa on mukana asukastuvilla tukityöllistettyinä 110 pitkäaikaistyötöntä (Sirviö, J. 2010 henkilökohtainen tiedonanto.)

Hankkeen tavoitteet eivät liity vain työllistymiseen ja asukastupatoimintaan vaan myös yhteistyöhön Oulun kaupungin kanssa. Tavoitteena on myös selvittää kaupungin palveluita tukevia ja täydentäviä toimintoja, kuten ikääntyvien kotona selviytymisen tukemista, lapsiperheiden hyvinvoinnin tukemista ja vammaisten oman elämäntavan toteuttamista (emt.)

3.4 Uraohjaus ja urapolkuohjaus

Tuvilta työelämään -verkostohanke käyttää työmenetelmästäan urapolkuohjauksen nimeä. Urapolkuohjaus on yksi työhönvalmennuksen menetelmä. Työhönvalmennus on asiakkaan yksilöllistä tukemista ja ohjausta työnhakuun. Työhönvalmennusjaksoon voi sisältyä työharjoittelua, työelämävalmennusta tai palkkatuettua työtä (Työllisyysportti, hakupäivä 4.2.2011.)

Uraohjaus voidaan nähdä synonyyminä uranvalinnan ja urasuunnittelun ohjaukselle. Termeissä on vivahde-ero, mutta kaikissa on pyrkimyksenä auttaa yksilöitä arvioimaan omia tavoitteitaan, kiinnostuksiaan, osaamistaan, kykyjään sekä niiden avulla löytämään oma elämänpolkunsaa (Vuorinen 2004, 292.) Taustalla on ajatus siitä, että uraohjauksella ei auteta yksilöä pelkästään pohtimaan, millaisen työn hän valitsee, vaan uraohjauksen nähdään olevan myös elämän suunnittelua (Peavy 2004, 40).

Alun perin Suomessa kehitettiin yksilöllinen urapolkumalli, jonka tarkoituksena oli vammaantuneen tai vammaisen henkilön sijoittuminen työ- ja toimintakeskuksien tuotantoon ja palvelutoimintaan. Sijoittumisessa otettiin huomioon henkilön omat toiveet ja urasuunnitelmat (Työterveyslaitos 2010, hakupäivä 11.11.2010.)

Ammatillisena toimintana ohjauksen tavoitteena on saada yksilössä muutos parempaan, tukea yksilöitä selventämään ja muotoilemaan toimintansa perustaa ja tunnistamaan elämäntoimintoja siten, että he voivat elää elämäänsä paremmin – mahdollisesti toimien toisin kuin nykyisessä elämäntilanteessaan. Ohjauksen päätarkoitus on antaa yksilölle aikaa, tilaa ja arvostusta. Ohjaus on kokonaisvaltaista ja siinä otetaan eri elämäntilanteet huomioon. Laajimmillaan ohjauksessa on kyse elämänuraohjauksesta (Suoranta, Kauppi, Renkola, Salo & Vanhalakka-Ruoho 2008, 114–115.)

Onnistuessaan ohjaus tarjoaa yksilölle tilaisuuden miettiä elämäänsä, toimintamahdollisuuksiaan, arvojaan, uskomuksiaan ja olettamuksiaan sekä sitä, mitä ne tarkoittavat hänelle itselleen (Suoranta ym. 2008, 133). Pasasen (2004, 162) mukaan ohjauksen alussa on sovittava tärkeistä asioista. Sopimisessa ohjaaja kertoo käsityksensä omasta roolistaan, keskusteluiden kulusta ja käytettävissä olevasta ajasta. Samassa yhteydessä ohjat-

tavalla on mahdollisuus kertoa mielipiteitään asioista. Tällä tavoin saadaan laadittua perusteet ohjaukselle, jotta pysytään asiassa. Sopimisessa luodaan yhteinen ymmärrys ohjaukselle. Alussa asetettujen tavoitteiden ja toiminnan suunnittelun tarkoituksena on ohjauskeskusteluiden suuntaaminen tulevaan toimintaan.

Tuvilta työelämään -verkostohankkeen urapolkuohjauksen kohderyhmänä ovat vaikeasti työllistettävät henkilöt, kuten vajaakuntoiset, pitkäaikaistyöttömät ja maahanmuuttajat, jotka työskentelevät asukastuvilla. Urapolkuohjausta toteutetaan yksilökeskusteluilla ja yksilön mahdollisuuksien kartoittamisella. Jokaiselle työllistettävälle laaditaan henkilökohtainen opinto- ja työllistymissuunnitelma. Opintosuunnitelmaan voi kuulua oppisopimuskoulutusta tai täydennyskoulutusta, kuten hygienia- tai kotipalvelupassi, työturvallisuus- tai tulityökortti, atk-valmiuksien parantamista tai asiakaspalvelukoulutusta (Sirviö J. 2010. henkilökohtainen tiedonanto.)

Useat Tuvilta työelämään -verkostohankkeen asiakkaista ovat olleet työttömänä jo pitkään. Urapolkuohjauksen työotteellaan hanke pyrkii vaikuttamaan asiakkaidensa työllistymiseen tai saamaan asiakkaat jälleen kiinnostumaan työn tuomasta elämänsisällöstä. Tarkoituksena on, että hankkeen asiakkuuden aikana tai sen jälkeen asiakas siirtyisi joko kokonaan tai osittain välityömarkkinoille tai avoimille työmarkkinoille (Sirviö J. 2010. henkilökohtainen tiedonanto.)

3.4.1 Asukastupien urapolkuohjaus prosessina

Urapolkuohjauksen tavoitteena on kirkastaa asiakkaan tulevia kehityshaasteita ja työhön liittyviä tavoitteita. Urapolkuohjaajan tehtävä on auttaa asiakasta taitojensa tunnistamisessa, työn hakemisessa ja saamisessa sekä työssä kehittämisessä (Sirviö J. 2010 henkilökohtainen tiedonanto.)

Prosessina urapolkuohjaus lähtee liikkeelle työhaastattelusta ja terveystarkastuksesta, jotka tehdään ennen työsuhteen alkua. Työsuhteen alun jälkeen tulee urapolkuohjausinfo ja -tapaaminen, tilannekartoitus. Urapolkuohjaus käynnistyy tilannekartoituksella, jossa käydään läpi työhistoria ja työkokemus, osaamisalueet, työelämävalmiudet sekä työ- ja toimintakyky. Työ- ja toimintakyvyssä selvitetään mahdollisuudet selviytyä arkielämässä sekä mahdollisuudet työllistyä ja selviytyä työssä. Näiden pohjalta tehdään

työllistymisvalmiuksia ja työllistymistä edistävien toimenpiteiden suunnitelma, jossa käsitellään osaamisen vahvistamista (opinto- ja täydennyskoulutus suunnitelma, työelämävalmiudet) (emt.)

Työsuhteen keskivaiheilla on toinen urapolkuohjaustapaaminen, tavoitteiden ja toimenpiteiden seuranta sekä jatkosuunnitelman laadinta. Keskivaiheeseen kuuluu myös kehityskeskustelu. Työsuhteen viimeisellä neljänneksellä toteutuu kolmas urapolkuohjaustapaaminen ja työhön valmennus, mahdollisesti myös sovittu työnkierto tai harjoittelu (emt.)

Työllistymispolun suunnittelu ja toimenpiteet sisältää työllistymissuunnitelman, johon kuuluu jatkotyöllistyminen tai päätoiminen opiskelu tai uudelleensijoittumisjako. Edelleen sijoittuminen avoimille työmarkkinoille on mahdollista myös ennen työsuhteen varsinaista päättymistä asukastuvalla. Työsuhteen päättyessä on päätöstapaaminen, jossa kerätään arviointi ja palaute molemmin puolin sekä sovitaan jatkoyhteydenpidosta. Tuville työelämään -verkostohankkeen palveluihin asukastuville kuuluu mm. työnhakijoiden haastattelut ja mahdollisuuksien kartoitukset sekä koulutusjärjestelyt. Lisäksi tähän osioon kuuluu yritys- ja työnantajayhteistyö (emt)

3.4.2 Urapolkuohjauksen mahdollisuudet ja uhat

Urapolkuohjauksella on paljon mahdollisuuksia ja uhkia, jotka voivat johtua ohjattavasta työntekijästä, ohjaajasta tai ulkoisista seikoista, kuten projektin jatkumisesta. ”Työntekijöiden suhtautumisessa työhön, uraan ja työnantajiin on muuttunut viime vuosikymmeninä hyvin nopeassa tahdissa. Kärjistettynä yleistyksenä voidaan sanoa, että moni haluaa nykyään työltään elannon sijasta itsensä toteuttamista, elämyksiä ja arvostusta” (Airo, Rantanen & Salmela 2008, 10.) Nykyisin puhutaan aktivoimisesta, kannustamisesta, kuntoutumisesta, työn vaikuttavuudesta ja tehokkuudesta. Katse on suunnattu yksittäiseen asiakkaaseen, hänen tukemiseensa ja kontrolloimiseensa kohti ” vastuullista ja itsenäistä aikuisuutta” (Jokinen & Juhila 2008, 284.)

Muuri (2008, 62) viittaa Valkenburgiin & Taylor-Goobyyn, joiden mukaan hyvinvointivaltio on passivoimut kansalaisensa ja nyt heidät tulee aktivoida takaisin työelämään. Hyvinvointivaltio on tarjonnut kansalaisilleen liian paljon etuuksia ja palveluita, jotka

ovat vähentäneet omaa vastuuta omasta elämästä. Muurin (2008, 63) mukaan suomalaiset suhtautuvat saamiinsa palveluihin itsestään selvyytenä ja käyttävät niitä liikaa ja väärin.

Yksi tärkeimmistä keinoista on pitää työntekijän näkökulmasta työn tekeminen taloudellisesti kannattavampana ja motivoivampana kuin työttömyys. Tarjontapuolelta katsottuna työttömyys jatkuu niin kauan kuin työstä saatavan käteen jäävän tulon erotus yhteiskunnan kustannuksella saavutettavaan tulotasoon säilyy pienenä (Kantola & Kautto 2002, 78.)

Vartiaisen (2006, 154) mielestä erilaiset merkitykset eivät avaudu ilman dialogia, vaan yhteinen ymmärrys on mahdollista saavuttaa vasta sitten, kun osapuolet ymmärtävät mitä kukin keskeisillä käsitteillä tarkoittaa tietyssä työtilanteessa. Pietiläisen & Seppälän (2008, 26) mukaan ”dialogisessa suhteessa tapahtuva oppiminen on asiakkaan valtaistumisen (empowerment) eräs keskeinen edellytys. Valtaistumisissa on kysymys siitä, että asiakas ymmärtää hänellä itsellään olevan mahdollisuuksia parantaa elämäänsä. Hän löytää uusia tapoja vaikuttaa elämäntilanteeseensa ja oppii tunnistamaan omia tarpeitaan ja alkaa itse toimia parantaakseen tilannettansa. Vartiaisen (2006, 158) mukaan yhteistoiminta tasaveroisten, mutta eri asemassa olevien työntekijöiden välillä voi toteutua vain dialogissa.

Urapolkuohjaus on palveluohjausta. Jokisen & Juhilan mukaan (2008, 28) palveluohjaus on syvennettyä palvelua valikoiduille asiakkaille, jossa asiakkaan lähtötilanteen kartoitus määrittellään sosiaalityön prosessin olennaiseksi osaksi. Hännisen (2007, 14) mukaan palveluohjaus on lyhyt tai pidempiaikainen prosessi, jolla on selkeä alku ja loppu. Oikea aikainen aloittaminen on tärkeää palveluohjauksessa. Palveluohjauksen tavoitteena on yksilökohtainen neuvonta, koordinointi ja asianajo, johon liittyy palvelujen tarpeen arviointi, suunnittelu ja voimavarat. Palvelun tarkoituksena on tunnistaa asiakkaan tarpeet ja järjestää hänelle hänen tarvitsemansa palvelut ja tuki (Sosiaaliportti 2010, hakupäivä 7.11.2010)

Palveluohjauksella tarkoitetaan asiakkaan etua korostavaa työtapaa (Sosiaaliportti 2010, hakupäivä 7.11.2010). Hyvösen (2004, 74) mukaan asiakaslähtöisyys sisältää mm. yksi-

löllisyyden, asiakkaan kulttuuritaustan ymmärtämisen sekä hyvän palvelun ja asiakkaan hyväksynnän omana itsenään.

Pietiläinen & Seppälä (2008, 27) toteavat asiakaslähtöisen työskentelyn edellyttävän ratkaisujen etsimistä yhdessä asiakkaan kanssa asiakasta kuunnellen loppuun asti. Asiakaslähtöisessä työskentelyssä on tärkeää vastuun jakaminen ja asiakkaan valintojen ja elämäntyylin kunnioittaminen.

Palveluohjaaja auttaa asiakasta ratkaisemaan arjessa esiintyviä ongelmia yksi kerrallaan. Sosiaalisia haittoja vähentävän palveluohjaustyön haasteena onkin vähentää arjen haittoja, mutta tuoda asiakkaan arkielämään myös kykyä ja motivaatiota ratkaista itse näitä ongelmia (Liukkonen & Feirikki 2009, 41.) Pasasen (2004, 154) mukaan ohjaajan tärkeimpänä työnä on ”ohjausvuorovaikutuksen välinein nostaa kohteina ja tavoitteina olevat asiat sopivalla tavalla yhteiseen käsittelyyn ja neuvotteluun, jonka kautta toimintaa prosessoidaan.”

Palveluohjaajan työroolin sisäistäminen vaatii ammattitaidon lisäksi joustavuutta, epävarmuuden sietokykyä, asiakkaan vastuuttamista ja itsemääräämisoikeuden kunnioittamista, kanssakulkijuutta ja myötäelämistä sekä sosiaalisuutta. Palveluohjaajan on ammatti ihmisenä pystyttävä olemaan näyttämättä kielteisiä tunteitaan asiakkaalle (Liukkonen & Feirikki 2009, 38–40.) Työntekijän persoonallisuus voi ohjata työvälineiden käyttöä ja valintaa. Jokainen työntekijä toimii erilaisilla eri tilanteissa, vaikka heillä olisi sama koulutustaustakin (Hyvönen 2004, 71). Airon ym. (2008, 11) mukaan ohjauksen painopisteen pitäisi siirtyä sopivien kysymysten esittämiseen ja itsensä tutkimisen kannustamiseen valmiiden vastausten tarjoamisen sijasta.

Renkolan (2008, 9) mukaan laaja-alaisen osaamisen lisäksi työntekijältä vaaditaan oman ammattialansa perusteellista osaamista ja ammatillisuutta. Hyvösen (2004, 71) mukaan ammatillisuuteen liittyy eettisten periaatteiden noudattaminen. Työntekijällä on paljon ammatilliseen tietoon ja taitoon perustuvaa valtaa asiakkaaseen nähden. Asiantuntijuuteen ja ammatillisuuteen kuuluu aina asiakaslähtöisyys ja asiakkaan ottaminen huomiioon kokonaisuutena. Kirjoson (2006, 124) mukaan ”asiantuntijuus on joksikin tulemista tai johonkin menemistä. Se on liikettä hyödylliseen suuntaan, ei olemista jossakin tilassa, toimimatta.”

Urapolkuohjausta toteutetaan Tuvilta -työelämään verkostohankkeessa. Aron, von Herzenin, Jalavan, Virtasen & Niittyniemen (2007, 96–100) mukaan projekteissa on kriittisiä pisteitä, jotka vaikuttavat projektien toteutukseen. Projektien määräaikaisuus on haaste esimerkiksi työntekijöiden pysyvyydelle, projektiosaamiselle ja jaksamiselle. Haasteena voi olla myös tavoitteiden, kohderyhmän ja toimenpiteiden määrittely. Taus- taorganisaation rooli, velvoitteet ja tuki ovat tärkeitä onnistumisen kannalta. Ohjaus- ryhmän toiminta voi olla tukevaa, aktiivista ja kannustavaa tai vain muutoseikkoihin pe- rustuvaa. Ulkoiseksi kriittiseksi pisteeksi määritellään mm. toiminnan jatkuminen, yh- teistyökumppaneiden puute, näkyvyys ja tiedottaminen. Haasteeksi katsotaan myös pro- jektien tulosten ja onnistumisten hyödynnettävyys sekä virheistä oppiminen. Erittäin vaikeasti työllistettävät kohderyhmät luovat omat haasteensa projektien vaikutusten ja vaikuttavuuden arviointiin projektien aikana.

Aron ym. (2007, 105) tutkimuksessa projektien yksilö vaikuttavuudesta todetaan, että projektien vaikutus elämänhallinnan paranemiseen, työllisyyspolkujen selkiytymiseen ja työmarkkinavalmiuksien kohentumiseen ovat toteutuneet hyvin. Tutkimuksen mukaan työllistymisen toteutumisessa oli parantamisen varaa.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tässä luvussa kerrotaan tutkimuksen tarkoituksesta, tavoitteista ja tutkimustehtävästä, sekä avataan lähdekirjallisuuden kautta tutkimuksessa tehtyjä ratkaisuja. Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimusotteella. Aineiston keruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua.

4.1 Tutkimuksen tarkoitus, tavoitteet ja tutkimustehtävä

Tuvilta työelämään -verkostohanke on tilannut tutkimuksemme meiltä. Tutkimuksemme tarkoituksena on kuvailla Tuvilta työelämään -verkostohankkeeseen osallistuneiden asiakkaiden mielipiteitä ja kokemuksia hankkeen urapolkuohjauksesta sekä sen toimivuudesta pitkäaikaistyöttömien työllistymistä edistävänä työmenetelmänä. Tuvilta työelämään -verkostohanke voi hyödyntää tutkimuksestamme saatuja tuloksia kehittäessään Tuvilta työelämään -verkostohankkeen urapolkuohjausprosessia entistä enemmän asiakkaiden tarpeita vastaaviksi. Tavoitteenamme on myös tuoda näkyväksi Oulun asukatuojien urapolkuohjausta yhtenä osana Oulun kaupungin työllistämistästrategiaa. Tutkimustuloksiamme voivat hyödyntää verkostohankkeen lisäksi erilaiset hankkeet ja palvelujärjestelmät, joilla tuetaan pitkäaikaistyöttömien työllistymistä. Tuloksiamme voivat hyödyntää myös eri paikkakuntien asukastuvat.

Oppimistavoitteenamme on, että tulevana sosionomeina (AMK) kykenemme tunnistamaan ja vastaamaan tarpeisiin, joita työttömillä on arjen mielekkääksi tekemiseksi suhteen. Meidän tulee osata tukea työttömien vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä itseään koskevissa asioissa. Opinnäytetyömme avulla syvennämme ymmärrystämme myös sosiaalisen verkoston merkityksestä ja sen mahdollisuuksista työttömän elämään. Haluamme saada ja tuottaa tietoa asiakkaiden näkökulmasta, jotta osaisimme itse tulevana sosionomeina (AMK) paremmin asettua asiakkaidemme asemaan ja nähdä heidän tarpeensa.

Tavoitteenamme on oppia havaitsemaan urapolkuohjauksen merkitys työttömän asiakkaan elämässä sekä miten työtön pystyy kiinnittymään työelämään urapolkuohjauksen avulla. Eri käsitteiden hallinta auttaa meitä tulevassa työssämme kiinnittämään huomio-

ta urapolkuohjauksen osatekijöihin, mikä taas parantaa valmiuksiamme vastata työttömien asiakkaiden tarpeisiin. Voimme tulevaisuudessa työskennellä pitkäaikaistyöttömien/työttömien ohjaajina, joten aiheenvalinta tukee ammatillista kasvuamme.

Ammatillisen kasvumme kannalta tutkimuksemme tavoitteena on lisätä ymmärrystä työttömän henkilökohtaiseen työllistymisprosessiin, jotta pystymme tulevaisuudessa hahmottamaan erilaisia ja yksilöllisiä työllistymispolkuja. Lisäksi tavoitteenamme on saada tietoa työllistymisprosessiin sisältyvästä palvelujärjestelmästä, jotta pystymme ohjaamaan työttömän henkilön tulevassa työssämme erilaisten palveluiden piiriin ja lisäämään heidän tietämystään saatavilla olevista palveluista.

Haluamme oppia, mitä laadullisen tutkimuksen eri vaiheet sisältävät ja mitä tutkimuksen tekeminen tekijältään edellyttää ja vaatii, koska joudumme käyttämään työssämme sosionomina tutkivaa ja kehittävää työotetta.

Oppimistavoitteenamme on myös ymmärtää yhteiskunnallisten vaikutusten suhde palvelujärjestelmään ja miten vaikutukset vaikuttavat välillisesti ja välittömästi yksilöiden elämään. Kaikki kompetenssit kietoutuvat yhteen vaikuttaen yksilöstä yhteiskuntaan – yhteiskunnasta yksilöön. Meidän tulee osata tulevassa työssämme tunnistaa yksilön aktivoitumisen vaikutukset yhteiskunnan kannalta. Tulevassa työssämme meidän tulee osata ajatella asioita laaja-alaisesti ja kokonaisvaltaisesti niin mikro-, meso- kuin makrotasollakin.

Tutkimustehtävät

1. Millaisen merkitys urapolkuohjauksella on Oulun asukastupien työntekijöiden työllistymisessä heidän omasta mielestään?

1.1 Mitä henkilökohtaisia tavoitteita urapolkuohjauksella ja työllistymisellä on saavutettu?

1.2 Millaisena urapolkuohjaukseen osallistuneet asukastupien työntekijät näkevät tulevaisuutensa?

2. Miten Tuvilta työelämään -verkostohankkeen urapolkuohjaus prosessia tulisi kehittää hankkeeseen osallistuneiden asukastupien työntekijöiden mielestä?

4.2 Tutkimusmetodologia

Tutkimuksemme on luonteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen tapaustutkimus. Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen, ja tutkimuksen kohdetta pyritään kuvailemaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti (Hirsijärvi ym. 2001, 152.) Tutkimuksemme haastateltavien määrä oli suhteellisen pieni, kahdeksan henkilöä. Olemme pyrkineet saamaan mahdollisimman kokonaisvaltaisen ja perusteellisen kuvan haastateltavien henkilökohtaisista kokemuksista. Tyypillisiä aineiston keruumenetelmiä laadullisessa tutkimuksessa ovat haastattelu ja havainnointi. Tutkimusaineistomme kerättiin teemahaastatteluilla.

Hirsijärven & Hurmeen (2001, 22–23) mukaan ihmisen tajunta erottaa hänet muista biologista olennoista, joka mahdollistaa tulevaisuuden hahmottamisen. Ihminen rakentaa uusia päämääriä ja muokkaa käyttäytymistään. Käsitteemme mukaan urapolkuohjauksella voidaan saada pitkäaikaistyötön ymmärtämään, että hänellä on muitakin vaihtoehtoja kuin työttömyys. Jokaisen on itse tehtävä valintansa, jotka vaikuttavat hänen elämänsä.

Opinnäytetyömme holistinen ihmiskäsitys perustuu siihen, että sosiaalityössä vaikutetaan ihmisen elämäntilanteeseen. Tutkimuksemme lähestymistavan valinta pohjautuu käsityksemme ihmisestä, pitkäaikaistyöttömistä ja asukastupien toiminnasta. Ymmärrämme ihmisen kokonaisuutena, joka on osa ympäristöään. Rauhalan (1983, 25–27) holistisen ihmiskäsityksen mukaan ihmisen oleminen voidaan esittää kolmijakoisena. Nämä perusmuodot ovat tajunnallisuus, kehollisuus ja situationaalisuus.

Tapaustutkimus eli case study tutkii nykyistä tapahtumaa tai ihmistä tietyssä ympäristössä. Tapaustutkimuksella saadaan yksityiskohtaista ja syvällistä tietoa yhdestä tapauksesta tai pienestä joukosta toisiinsa liittyviä tapauksia. Yksinkertaisesti määriteltynä tapaustutkimus on toiminnassa olevan tapahtuman tutkimista. (Hirsijärvi, Remes & Sajaavaara, 2004, 125; Metsämuuronen 2005, 205–207.) Kaikki haastateltavamme olivat tai olivat olleet urapolkuohjauksen asiakkaana.

Pidimme tärkeänä, että saamme tietoa siitä, mitä Tuvilta työelämään – verkostohankkeen urapolkuohjaus on todella merkinnyt siihen osallistuneille asukastupien työnteki-

jöille. Olemme pyrkinneet saamaan mahdollisimman kokonaisvaltaisen ja perusteellisen kuvan haastateltavien mielipiteistä.

4.3 Tutkimusmenetelmä, aineiston keruu ja kohdejoukko

Tutkimusmenetelmäksi valitsimme teemahaastattelun eli puolistrukturoidun haastattelun, joka perustuu tiettyihin teemoihin, mutta ei varsinaisesti ennalta määrättyihin kysymyksiin. Teemat ovat kaikille haastateltaville samat, mutta niiden järjestys ja muoto voivat vaihdella haastattelun edetessä. Vastaukset eivät ole sidottuja vastausvaihtoehtoihin, vaan haastateltava saa vastata niihin omin sanoin (Hirsjärvi & Hurme 2001, 47.)

Valittujen teema-alueiden tulisi olla niin väljiä, että tutkittavan ilmiön todellinen monipuolisuus paljastuu. Teemahaastattelun luonteeseen kuuluu, että tutkijan lisäksi myös tutkittava toimii tarkentajana. Hän ikään kuin omilla vastauksillaan tarkentaa ja syventää teema-alueita (Hirsjärvi & Hurme 2001, 66–67.) Tutkimuksemme teema-alueet muodostuivat tutkimustehtävittäin, jonka pohjalta laadimme teemahaastattelurungon. Haastattelun teemoina olivat haastateltavien erilaiset näkymät jatkotyöllistymisestä ja heidän erilaiset tavoitteet ja niiden toteutuminen, haastateltavien ristiriitaiset tulevaisuuden näkymät ja urapolkuohjauksen kehittäminen. Teemahaastattelulla saimme haastateltavilta henkilökohtaiset kokemukset urapolkuohjauksen vaikutuksesta heidän jatkotyöllistymiseensä ja elämäänsä.

Saimme kohdejoukoksi Tuvilta työelämään -verkostohankkeen työsuunnittelijalta 20 nimen listan henkilöistä, jotka työskentelivät seitsemällä Oulun eri asukastuvalla. He ovat tai ovat olleet mukana hankkeen urapolkuohjausprosessissa, ja hankkeen työsuunnittelija on kysynyt heiltä suostumuksensa osallistua haastatteluun. Arvoimme 20 nimen joukosta kymmenen haastateltavaa, joille soitimme henkilökohtaisesti ja varmistimme heidän halukkuutensa osallistua tutkimukseemme haastateltaviksi sekä sovimme haastattelun ajankohdan. Kymmenestä arvotusta yhtä ei tavoitettu useista yrityksistä huolimatta ja toinen ei ollut enää halukas osallistumaan tutkimukseemme. Näin ollen saimme haastateltaviksi kahdeksan henkilöä viideltä eri Oulun asukastuvalla. Haastateltavamme suhtautuivat tutkimukseemme hyvin. Haastattelut suoritimme asukastuvilla. Tunnelma haastatteluissa oli avoin ja välitön sekä vuorovaikutus keskustelevaa.

4.4 Aineiston analysointi

Hirsjärven & Hurmeen (2001, 173) mukaan aineiston analyysi on laadullisessa tutkimuksessa aineistolähtöistä. Siinä jäsennetään kerätystä aineistoista teemat, jotka ovat tutkivan ilmiön kannalta merkityksellisiä ja olennaisia. Teemahaastatteluaineiston analyysi alkaa siitä, että aineisto järjestetään teemoittain.

Tallensimme haastattelut haastateltavien suostumuksella nauhurille haastattelutilanteessa. Tallennukseen käytimme digitaalista äänitallenninta Olympus DS-30. Aineiston purkamisen aloitimme helmikuussa 2011. Teimme aineiston purkamisen nauhoittamattamme aineistosta sanatarkasti puhtaaksi kirjoittamalla eli litteroimalla. Hirsjärven & Hurmeen (2001, 138–140) mukaan litteroinnin tarkkuutta on syytä miettiä. Tulimme siihen tulokseen, että ensikertalaisina tutkijoina tarkka litterointi on turvallinen vaihtoehto.

Litteroimme aineiston haastattelujen jälkeen mahdollisimman nopeasti, jotta edellinen haastatteluaineisto olisi litteroitu ennen seuraavaan tutkimushaastattelun suorittamista. Aineiston litterointi osoittautui erittäin hitaaksi menetelmäksi. Ajallisesti noin 10 minuutin mittaisen haastatteluosuuden litterointi vei aikaa noin tunnin. Litteroinnissa kuuntelimme äänitiedostoja Windows Media Playerin kautta. Litteroimme 7396 sanaa Wordille, fontti oli Times New Roman, kirjasinkoko 12 ja riviväli 1,5.

Opinnäytetyömme analysoinnissa päädyimme keskittymään tiettyihin yksilöityihin kysymyksiin. Meitä kiinnostivat asukastupien työntekijöiden kokemukset toteutuneesta urapolkuohjausprosessista Tuvilta työelämään – verkostohankkeessa. Siinä kiinnostivat erityisesti urapolkuohjausprosessin vaikutukset jatkokyöllistymisen kannalta. Meitä kiinnosti myös miten heidän mielestään urapolkuohjausprosessia tulisi kehittää, jotta se vastaisi paremmin asukastuville työllistyneiden tarpeita ja odotuksia. Pidimme mielessä aihe-alueiden rajaamisen tärkeyden.

Tutkimuksessamme analyysi aloitettiin luokittelulla eli aineistoista nimettiin keskeiset ja tärkeät asiat. Hirsjärven & Hurmeen (2001, 148–150) mukaan tätä vaihetta kutsutaan induktiiviseksi. Aineiston luokittelun taustalla voivat olla esimerkiksi tutkimusmenetelmät, tutkimustehtävät/ongelmat tai teoreettiset mallit. Deduktiivisessa vaiheessa tut-

kija tarkastelee omasta intuitiostaan käsin luokiteltua aineistoa, pyrkien ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä mahdollisimman laajasti ja monipuolisesti. Litteroituamme aineiston luimme sitä tarkasti, merkitsimme symbolein tai värein merkitykselliset asiat sekä koodasimme haastateltavat (H1-H8). Aineiston pelkistämässä apuna käytimme teema-haastattelun teemoja. Kävimme litterointeja läpi tutkimustehtävittäin.

4.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkijoiden tarkka ja selkeä raportointi tutkimuksen toteuttamisesta lisää laadullisen tutkimuksen luotettavuutta, ja se koskee koko tutkimuksen kaikkia eri vaiheita. Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttavat tutkimuksen kohde ja tarkoitus, tutkijan oma sitoutuminen tutkimuksen tekoon sekä aineistonkeruuvallinnat. Lisäksi luotettavuuteen vaikuttavia tekijöitä ovat haastateltavien henkilöiden valinta, tutkimuksen kesto, aineiston analysoiminen, oma arvio tutkimuksen luotettavuudesta sekä raportointi. Luokittelujen tekeminen on keskiössä laadullisen aineiston analyysissä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2000, 214 –215.)

Tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta tarkastellaan tutkimuksen etenemisen mukaisesti koko tutkimuksen ajan. Jo tutkimusaiheen valinta on eettinen ratkaisu, sillä tutkijan tulee miettiä, kenen ehdoilla aihe valitaan ja miksi tutkimukseen ylipäätään ryhdytään. Aihevalintamme perustuu Tuvilta työelämään – verkostohankkeen tarpeeseen tutkia urapolkuohjauksen merkittävyyttä sekä omaan kiinnostukseemme aiheesta. Kohteenä tutkimuksessamme olivat Oulun asukaskastupien Tuvilta työelämään - verkostohankkeen urapolkuohjausprosessiin osallistuneet, asukastuville työllistyneet työntekijät.

Haimme tutkimuslupaa Tuvilta työelämään -verkostohankkeen ohjausryhmältä. Tuvilta työelämään – verkostohankkeen työntekijät eivät tiedä, ketkä osallistuivat haastatteluun. Tämä osaltaan vaikutti siihen, että haastateltaville ei muodostunut estettä kertoa avoimesti kokemuksiaan toteutuneesta urapolkuohjausprosessista.

Haastateltavia tulee informoida tutkimuksen tarkoituksesta ja kerätyn aineiston käyttäjästä. Jokaisen haastateltavan ihmisarvoa ja yksityisyyttä tulee kunnioittaa ja suojella. Vaitiolo- ja salassapitovelvollisuus koskevat tutkijoita koko tutkimuksen ajan ja sen päätyttyä (Hirsjärvi ym. 2004, 26–27.)

Tutkimukseen osallistuminen on aina vapaaehtoista, ja tutkimus on aina myös mahdollista keskeyttää. Tutkittaville täytyy tarjota riittävästi tietoa tutkimukseen liittyvistä asioista. Haastattelutavat ja mahdollinen haastattelun nauhoittaminen tai kuvaaminen pitää kertoa tutkittaville ennen tutkimukseen osallistumista (Kuula 2006, 106–107.) Tutkimukseen osallistumisesta voi myös kieltäytyä, vaikka olisi jo siihen etukäteen suostunut. Tärkeintä on varmistaa anonymiteetin säilyminen, etteivät tutkittavat ole myöhemminkään tunnistettavissa (Mäkinen 2006, 95.) Yksi tutkimukseemme jo etukäteen suostunut henkilö kieltäytyi lopulta osallistumasta tutkimukseemme ja hänellä oli siihen täysi oikeus.

Haastattelutilanteen alussa kerroimme haastateltaville tutkimuksemme tavoitteet, tutkimuksen suoritustavan ja kerroimme, että olemme vaitiolovelvollisia. Kerroimme myös, että vain me tutkijoina käsittelemme nauhoitettua aineistoa ja litteroitu aineisto tuhoetaan asianmukaisesti tutkimuksen päätyttyä. Pyysimme kirjallisen luvan haastateltavilta haastattelun nauhoittamiseen ja siitä saadun aineiston litterointiin (Liite 2). Lupa vahvistettiin haastateltavien allekirjoituksella.

Haastattelut teimme pareittain. Haastattelutilanteissa kahden haastattelijan läsnäolo lisää eettisyyttä ja luotettavuutta. Pääsimme havainnoimaan tilannetta ja kysymään mieleen tulevia tarkentavia kysymyksiä. Haastateltavat saattoivat myös kysyä epäselväksi jääneistä asioista. Luotettavuutta lisää myös se, että nauhoitimme haastattelut, jolloin niistä ei litteroidessa jäänyt puuttumaan mitään tulosten kannalta oleellista. Totesimme haastateltavien määrän riittäväksi, koska tiesimme saavuttaneemme saturaation eli viimeisimmistä haastatteluista ei tullut enää uutta tietoa.

Haastatteluaineiston luotettavuus riippuu sen laadusta. Haastatteluvaiheessa laatua voidaan parantaa huolehtimalla teknisen välineistön toimivuudesta (Hirsjärvi & Hurme, 2001, 184.) Esihaastattelujen suorittaminen antoi mahdollisuuden harjoitella teknisen välineistön käyttöä.

Kirjoitusvaiheessa pidimme huolta eettisyydestä ja luotettavuudesta viittaus- ja lähde-merkintöjä käyttämällä. Olemme arvioineet ja analysoineet kriittisesti tuottamaamme tekstiä suhteessa lähdeteoksiin ja haastatteluihin. Opinnäytetyömme tutkimusosuuden aineiston käytössä pidimme tärkeänä sitä, että kaikki lainaukset ovat haastateltavien alkuperäisten kertomusten mukaisia.

Vaikka yksi opinnäytetyömme tekijä oli ammattiharjoittelu 2:ssa harjoittelemassa Tu-
vilta työelämään –verkostohankkeessa, katsomme ettei se ole vaikuttanut tutkimuk-
semme luotettavuuteen. Harjoittelun aikana opinnäytetyön tekeminen oli tiedossa ja se
otettiin harjoittelun työtehtävissä huomioon. Koska meitä oli kolme tekijää, pystyimme
katsomaan, ettei haastateltavaksi tule tuttua henkilöä. Eettisyyden ja luotettavuuden
kannalta tämä on ollut pelkästään hyvä asia, koska se on lisännyt näkemystä tutkimus-
tehtäväämme.

Olemme käyttäneet paljon aikaa tutkimuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä myös
aineistojen analysointiin. Huolella tehty esivalmistelu, toteutus ja analysointi lisäävät
tutkimuksemme eettisyyttä ja luotettavuutta. Meillä oli myös vahva teoriapohja, jonka
avulla analysointi oli varmempaa. Tutkimuksen luotettavuutta saattaa taas heikentää se,
ettemme ole kovin kokeneita haastattelijoita, joten haastatteluiden aikana emme ole
välttämättä osanneet kiinnittää huomiota johonkin haastateltavan kokemukseen, johon
olisi voinut olla hyvä tarttua ja kysyä tarkennusta.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tässä luvussa tarkastellaan tutkimuksen tuloksia kuvailemalla haastateltavien kokemuksia urapolkuohjauksesta. Tutkimuksen tulokset on saatu analysoimalla Tuvilta työelämään -verkostohankkeen urapolkuohjaus prosessiin osallistuneiden henkilöiden teema-haastattelu aineistoja. Teemoja ovat haastateltavien erilaiset näkymät jatkotyöllistymisestä, haastateltavien erilaiset tavoitteet ja niiden toteutuminen, haastateltavien ristiriitaiset tulevaisuuden näkymät ja urapolkuohjauksen kehittäminen. Haastatteluun osallistuneet henkilöt työskentelivät tai olivat työskennelleet Oulun asukastuvilla erilaisissa työtehtävissä.

5.1 Vastaajien taustatiedot

Haastattelemistamme asukastupien työntekijöistä seitsemän oli naisia ja yksi mies. Iältään haastateltavista neljä oli 26–35-vuotiaita ja toiset neljä oli 46–55-vuotiaita. Haastateltavista yhdellä oli pieniä lapsia, mikä mielestämme saattaa vaikuttaa tulevaisuuden suunnitelmiin. Kaikilla haastattelemillamme henkilöillä oli vähintään peruskoulutason koulun päättötodistus. Lisäksi oli kolme ylioppilasta ja neljällä oli ammattikoulu, yhdellä ammattitutkinto ja yhdellä opistotason tutkinto käytynä. Haastateltavista kolme oli haastatteluhetkellä oppisopimuskoulutuksessa.

Haastateltavista seitsemällä oli aikaisempaa työkokemusta. Yhdellä henkilöllä ei ollut työkokemusta lainkaan ennen asukastuvalle töihin tuloaan. Iältään vanhemmalla ryhmällä eli 46–55-vuotiailla oli kaikilla vähintään 15 vuotta työkokemusta pidemmistä työsuhteista. Nuoremmilla, iältään 26–35-vuotiailla oli vain lyhyitä työsuhteita tai ns. pätkätöitä, pisin työsuhde oli kaksi ja puoli vuotta. Kukaan haastateltavistamme ei ollut osallistunut asukastupatoimintaan ennen työsuhdettaan.

Urapolkuohjaus prosessissa haastateltavamme olivat hyvin eri vaiheissa, samoin työsuhteet asukastuvilla olivat osalla loppumassa ja osalla alussa. Urapolkuohjauksen aloittaminen sijoittui myös eri vaiheeseen työsuhdetta. Neljällä haastateltavalla urapolkuohjausprosessi on aloitettu työsuhteen alussa ja neljällä, kun he ovat olleet työsuhteessa vähintään vuoden (3 oli ollut töissä n. 1,5 v. ennen aloitusta). Tuettu työsuhde asukastuvalla kestää yleensä vuodesta kahteen. Haastateltavista kaksi oli osallistunut urapol-

kuohjauskeskusteluihin kaksi kertaa, neljä oli osallistunut kerran ja kahdesta ei ollut tietoa, montako kertaa he olivat osallistuneet. Haastateltavistamme yksi oli osallistunut hygieniapassi koulutukseen ja kaksi oli tervetuloa tuvalle koulutuksessa täydennyskoulutuksena, lisäksi kolme kävi oppisopimuskoulutusta.

5.2 Haastateltavien erilaiset näkemykset jatkotyöllistymisestä

Haastateltavilla oli hyvin erilaiset näkemykset jatkotyöllistymiseensä. Tulevaisuutensa positiivisena näkevät olivat saaneet uusia ideoita työllistymiseensä tai koulutukseensa urapolkuohjausprosessin aikana. Joillakin oli suunnitelmissa hakeutua oppisopimus- tai muuhun koulutukseen, myös uuteen Oulun kaupungin ja asukastupien yhteisöyritykseen työntekijäksi hakeutumiseen oli kiinnostusta. Osa haastateltavista oli selvästi menettänyt uskonsa tulevaisuuteen työllistymisen osalta. He ajattelivat olevansa työttömänä ja välillä pääsevänsä tukityöhön. Jollakin oli tulevaisuuden suunnitelmat valmiina ennen urapolkuohjauksen alkamista. Nykyinen työ oli ”ajanvietettä” ennen seuraavaa suunniteltua tavoitetta, millä ei ollut mitään tekemistä urapolkuohjauksen kanssa.

Haastateltavista osa arvioi urapolkuohjausprosessin vaikuttavan/ vaikuttaneen tulevaisuuteen ja työllistymiseen niin, että he saavat todennäköisesti töitä asukastupa työsuhteen päätyttyä jostain muualta.

”Kyllä mä oon sen verran positiivinen ja pitääkin olla, että kyllä mä uskon, että työt tulee jatkumaan jotakin kautta” (H2)

Osa urapolkuohjausprosessiin osallistuneista asukastupien työntekijöistä tunnisti, että he olivat laatineet yhdessä urapolkuohjaajan kanssa henkilökohtaisen opinto- ja työllistymissuunnitelman. Heidän mielestä urapolkuohjauksen hyöty työllistymisen kannalta vaihteli suuresti.

”No en tiää ku määhän oon jo 55 täytäny niin tuskimpa mua kukkaan sillai työllistää mihinkään varmaan vakituiseen työhön en pääse enää ikinä, koska määhän oon ollu loppujen lopuksi aika kauan työttömänä...” (H1)

”Ehkä mää sitten työttömäksi kumminkin jään” (H4)

Haastateltavien mukaan jatkotyöllistymiseen vaikuttavat mm. ikä, koulutus, työkokemus, motivaatio ja elämäntilanne. Haastateltavien iällä ja pitkäaikaistyöttömyydellä oli merkitystä heidän käsitykseen omasta jatkotyöllistymisestään. Iäkkäämmät työntekijät olivat luopuneet työllistymisen toivosta ja odottivat eläkeputkeen pääsyä. Asukastuvat ovat perustamassa yhteisöyrityksen yhdessä Oulun kaupungin kanssa, johon työllistettään henkilöitä erilaisiin työtehtäviin. Jotkut haastateltavamme kokivat yhteisöyrityksen olevan vaihtoehto työttömyydelle tai eläkeputkelle.

” Mää aattelin, että tämä olis mun viimeinen niinkö työ ja sitte mää olisin kaks vuotta työttömänä ja sitte mää voisi päästä siihen työttömyys eläkeputkeen. Muttt sitt me kuiteki pantii siihen lappuun sillalaila, ett’ jos näistä tulee näistä asukastuvista se yhteisöyrittys, niin jos mää kuiteki hakisin sinne. Siellä on sitä vanhusten siivousta. (H2)

Haastatteluissa ilmeni, että oma aktiivisuus ja koulutukseen hakeutuminen ovat tärkeitä tekijöitä jatkotyöllistymisen kannalta. Joidenkin haastateltavien mielestä urapolkuohjausprosessi on vaikuttanut heidän rohkeuteensa hakea avoimia työpaikkoja. Heidän luottamuksensa omaan jatkotyöllistymiseensä oli selvästi kohentunut.

”Jaa-a ainakin sillä tavalla, että on se kynnyskin hakea kaikkiin työpaikkoihin matalampi, että sitä ei kato, että ei varmaan tonne pääse sen perusteella, että kattoo sitä ilmoitusta” (H5)

5.3 Haastateltavien erilaiset tavoitteet ja niiden toteutuminen

Haastateltaviemme mielestä työllistyminen on vaikuttanut positiivisella tavalla heidän elämänhallintaansa. Työsuhde on tuonut elämään säännöllisyyttä ja rytmiä, mikä vaikuttaa moniin elämänalueisiin. Useampi haastateltava kertoi sosiaalisten suhteidensa parantuneen ja lisääntyneen työllistymisen ansiosta.

”Kyllä sillä on mun elämälle siis iso painoarvo, koska mullaki on niinku...nyt kun on työtä ja opiskelua niin ei ole vapaa-ajan ongelmia ja kun mä tosissani tykkään tästä työstä” (H2)

Haastateltavamme kertoivat työllistymisen vaikuttaneen sosiaalisten ongelmien, kuten alkoholin käytön tai perheongelmien vähenemiseen ja jaksamiseen. Fyysinen kunto on kasvanut työmatkaliikunnan ja työnteon takia. Kunnan kohentuminen on vaikuttanut yleiseen hyvinvointiin. Työ on tuonut elämään mielihyvää, onnistumisen kokemuksia ja arvostusta, mitkä ovat lisänneet positiivisia tunteita.

”Positiivista, että tietinkin tämä että on päässyt olemaan töissä ja on tosiaan saanut apua kaikkien asioiden selvittämiseen. Ku itellä on helpompi olla niin vaikuttaahan se tietinkin parisuhteeseenkin siinä vaiheessa.” (H3)

Vaikka asukastupien palkkatuettu työ onkin osa-aikatyötä, niin työstä saatava palkka on parempi kuin työttömyysturva, ja osa haastateltavista mainitsi taloudellisen tilanteensa parantuneen työllistymisen aikana.

Haastatteluissa tuotiin selvästi esille, kuinka työyhteisön ilmapiirillä ja työkavereiden tuella on ollut myönteinen vaikutus itsetuntoon ja rohkeuden lisääntymiseen. Työ on tuonut rohkeutta ilmaista itseään sekä toimia vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Haastateltavat kertoivat asiakkaiden suhtautumisen olleen mukavaa ja kannustavaa, mikä on tuonut onnistumisen kokemuksia.

” Itessään tää mun kohalla on ollu tosi hyvä, että mä olin hirveän epäsosiaalinen, enkä juurikaan puhunut ihmisille, välttelin tosi paljo muita että en ois voinu kuvitellakaan että meen kassalle töihin joskus... Mut sit tossa on niin sosiaaliset taidot karttuneet.” (H5)

Se on myös osalle tuonut rohkeutta lähteä opiskelemaan oppisopimuksella itselleen uutta ammattia, jonka he katsovat omassa elämäntilanteessaan olevan hyvä ja vapaa-
muotoinen vaihtoehto työttömyydelle

”Kyllähän se oppisopimus sillain aika vapaamuotoista kuitenkin on, että sieltä saa ammatin. No, onhan se jos aattelee, että ois joka päivä viikossa koulussa niin onhan se vapaanpaa sillain, että kerkeää muutaki tehdä. Kylläpä se tulee sellainen rytmi, että pitää lähteä.” (H6)

5.4 Haastateltavien ristiriitaiset tulevaisuuden näkymät

Tulevaisuutensa haastateltavamme näkivät hyvin erilaisina. Osa oli saanut urapolkuohjauksesta ja työllistymisestään selvästi uutta uskoa elämään ja tulevaisuuteensa, osalla oli tulevaisuudestaan hyvin skeptinen kuva.

”joku kaunis päivä tämä kaikki loppuu ja sitten ei enää tarvi huolehtia yhtään mistään, jos siinä kerkeäis pikkusen nauttia elämästäki, mutta todennäköisesti siitä tulee pitkä surkia elämä” (H7)

Tulevaisuuden näkymät haastateltavien mielestä olivat pääsääntöisesti myönteisiä, mutta kaikki eivät pystyneet näkemään tulevaisuuttaan myönteisessä mielessä.

”Tällä hetkellä oon äärettömän iloinen tästä työstä, koulusta ja elämästä. Kaikki on ok. Onse sittenku on sillai että haluaa jutella ihmisten kans ja olla tekemisissä niin kyllä ne on hirveitä ne päivät ku kattoo jotaki Ansa Ikosen ja Tauno Palon elokuvia kahentoista aikaa päivällä” (H2)

Osa haastateltavista näki tulevaisuutensa valoisana, vaikka eivät jatkotyöllistymiseen uskoneetkaan. Haastatteluissa tuli esille, että elämässä on muitakin merkityksellisiä asioita kuin työ. Osa oli tyytyväisiä patk- ja osa-aikatöihin, koska ne rytmittävät elämää, mutta jättävät myös vapaa-aikaa.

5.5 Urapolkuohjauksen kehittäminen

Haastateltavien mielestä urapolkuohjauksen kehittämisen kannalta olisi tärkeää, että osallistujat tuntisivat tavoitteet ja urapolkuohjausprosessin etenemisen. Asiakaslähtöisyys pitäisi näkyä siinä, että urapolkuohjausprosessi aloitettaisiin työsuhteen alussa ja urapolkuohjauskertojen määrä räätälöitäisiin osallistujien tarpeen mukaan. Osallistuminen urapolkuohjaukseen pitäisi olla vapaaehtoista. Yhteydenpidon työsuunnittelijan ja osallistujan välillä tulisi olla tiiviimpää samoin kuin hankkeen yhteydenpito työnantajiin.

Haastateltavien mielestä urapolkuohjaukseen sitoutumista lisäisi, mikäli he tietäisivät urapolkuohjaukselle asetetut tavoitteet ja urapolkuohjausprosessin etenemisen.

”Onko siinä tavoitteitaki?”(H7)

”ja onko tavoitteet realistisia. Tavoitteiden kertomisessa vois olla petraamista...” (H8)

Haastateltavien mielestä asukastupien urapolkuohjausta tulisi kehittää niin, että urapolkuohjauskeskustelut tulisi aloittaa välittömästi työsuhteen alussa. Lisäksi heidän mielestään urapolkuohjauskertoja olisi oltava enemmän. Jotta todellinen hyöty koko urapolkuohjausprosessista saataisiin potentiaaliseen käyttöön, olisi työntekijöille kerrottava, miksi koulutus- ja työllistymissuunnitelma laaditaan ja mihin henkilökohtaisiin tavoitteisiin sillä tähdätään. Suunnitelman vaikutus heidän mahdolliseen jatkotyöllistymisensä tulevaisuudessa olisi myös kerrottava selkeämmin. Haastateltavien mielestä heidän yksilöllisiä toiveitaan ja tarpeitaan ei oteta tarpeeksi huomioon urapolkuohjausprosessin aloitusvaiheessa.

”ehkä lähtökohtaisesti olisi hyvä, että niitä tapaamisia olisi tihämmässä toisekseen totta kai se että kysyttäs ja otettas huomioon se että mitä työntekijät ite haluaa ja mitä ne aikoo tehdä eikä mennä perinteisen kaavan mukaan...” (H7)

”En tiää varmaan silloin työsuhteen alussa voi tehdä sellaisen henkilökohtaisen suunnitelman” (H6)

Haastateltavat eivät tieneet, milloin seuraava urapolkuohjaus tapaaminen on, mikä vaikutti tuovan epävarmuutta ohjaukseen. Yhteydenpito tapaamisten välillä heidän mielestään valmistelisi seuraavaa tapaamista.

”Jos siitä ajattelis että olis konkreettista hyötyä niin ehkä pikkaisen tiiviimmin tapaamisia” (H5)

Urapolkuohjaus prosessin alkamisaika vaihteli suuresti haastateltavien keskuudessa. Osalla prosessi oli alkanut työsuhteen loppupuolella, jolloin keskustelut tulivat tiuhemmalla tahdilla. Osalla prosessi alkoi työsuhteen alussa, ja keskusteluiden välissä oli pi-

dempi aika. Joku haastateltavista ei mieltänyt ensimmäistä keskustelua edes urapolkuohjauksen aloitukseksi, ja toinen kertoi kahden haastattelun jälkeen urapolkuohjausta olleen vähän.

Käsitykset urapolkuohjaukseen osallistumisesta vaihtelivat pakollisesta itse hakeutumiseen. Joidenkin mielestä urapolkuohjaus prosessiin osallistuminen oli työpaikan saamisen ehto samoin kuin siihen liittyvä koulutus. Jonkun mielestä työaikana tehdään sitä, mitä työnantaja käskee työaikana tehtävän, eli osallistutaan urapolkuohjaukseen tai siihen liittyvään koulutukseen.

Haastateltavien mielestä Tuvilta työelämään -verkostohankkeen pitäisi olla enemmän yhteydessä työnantajiin ja saada aikaan konkreettisia työtarjouksia.

”Täällä taloudellinen tilanne on mikä on, mutta toivois, että enemmän olisivat yhteydessä työnantajiin ja tulis niitä työtarjouksia..” (H8)

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa kokoamme tutkimustuloksista johtopäätöksiä. Jokaiselle teemalle on ainakin yksi johtopäätös. Johtopäätöksiä vertaamme viitekehyksessä käyttämäämme lähdekirjallisuuteen.

Tutkimuksemme tarkoituksena oli kuvailla Tuvilta työelämään -verkostohankkeeseen osallistuneiden asiakkaiden mielipiteitä ja kokemuksia hankkeen urapolkuohjauksesta sekä sen toimivuudesta pitkäaikaistyöttömien työllistymistä edistävänä työmenetelmänä. Teemahaastatteluista saaduista tuloksista teemoiksi muodostuivat haastateltavien erilaiset näkymät jatkotyöllistymisestä, haastateltavien erilaiset tavoitteet ja niiden toteutuminen, haastateltavien ristiriitaiset tulevaisuuden näkymät ja urapolkuohjauksen kehittäminen. Tuloksista on vaikea erottaa, mikä on urapolkuohjauksen vaikutusta ja mikä tukityöllistymisen vaikutusta.

Tärkeitä asioita urapolkuohjauksen onnistumisen kannalta ovat työntekijän omat voimavarat, motivoituneisuus ja suhtautuminen tulevaisuuteensa. Työllistyminen nähdään ongelmia ehkäisevänä toimenpiteenä ja työttömyyden katkaisemisena. Työ luo tukiverkoston ja kuulumisen yhteisöön, mikä on edellytys mielekkääseen elämään.

Urapolkuohjauksen vaikutuksen jatkotyöllistymiseen näkee muun muassa siinä, että kynnys hakea työpaikkoja vapailta työmarkkinoilta on madaltunut itseluottamuksen ja rohkeuden lisääntymisen vuoksi. Tuloksiin saattaa vaikuttaa se, että osalla haastatelluista urapolkuohjaus oli vielä kesken, joten heidän on vaikea tietää vielä sen vaikutuksia.

Verho (2005, 3, 11) mukaan yksilöt ja ryhmät kokevat työttömyyden yksilöllisesti erilaisena, samoin on urapolkuohjauksen vaikuttavuuden kanssa. Urapolkuohjaukseen osallistuneet asukastupien työntekijät eivät välttämättä edes heti huomaa urapolkuohjauksen vaikutuksia työllistymisensä kannalta, koska omien tapojen ja ajatusten muuttaminen ei ole nopea prosessi, vaan muutokset voivat olla hyvinkin hitaita ja vaikeasti havaittavia. Hyödyn huomaamiseen voivat vaikuttaa myös työvoimapoliittisten toimenpiteiden ja työ- ja elinkeinotoimistosta saadut huonot kokemukset. Huonot kokemukset syövät uskottavuutta ja ovat nöyryyttäviä. Merkitystä urapolkuohjauksen vaikuttavu-

den arviointiin voi olla myös mm. työsuhteen sujuvuudella ja pituudella asukastuvalla, omalla elämäntilanteella sekä asenteella ja motivaatiolla.

Urapolkuohjaus on mahdollistanut erilaisiin koulutuksiin osallistumisen ja sitä kautta tietojen päivittämisen tai kokonaan uuden ammatin hankkimisen oppisopimuskoulutuksen avulla. Koulutus lisää aina työllistymismahdollisuuksia ja henkilökohtaisia valmiuksia elämänhallintaan. Muutospaine nykyisessä työelämässä on kova, ja urapolkuohjauksen työote valmentaa ajattelun muutokseen. Muuttuva työelämä vaatii työntekijältä jatkuvaa uuden omaksumista ja itsensä kehittämistä.

Verho (2005, 3, 11) viittaa työttömyyden aiheuttamiin ongelmiin ihmisten arjessa, samoin kuin erilaisiin työttömyyskokemuksiin. Mietittäessä urapolkuohjauksen vaikutuksia työllistymiseen on muistettava, että monien työntekijöiden suhtautuminen työhön on muuttunut. Työ tai työn tekeminen ei ole enää itseisarvo, vaan ihmiset arvostavat nykyisin esimerkiksi vapaa-aikaa ja vapautta päättää itse tekemisistään. Työn sisältö on muutakin kuin pelkkää toimeentuloa. Työ on tapa osallistua, se tuo vastuuta ja se koetaan merkitykselliseksi. Muurin (2008,63) mukaan palveluita käytetään väärin ja pidetään selviönä, mikä osaltaan vähentää yksilön vastuuta.

Hyvinvointi rakentuu yhteiskunnassamme pitkälti työnteon varaan. Työllistyminen vaikuttaa yksilön elämänhallintaan. Työllistymisen ansiosta tulee normaali arkirytm, joka normalisoi elämää. Työttömällä on paljon vapaa-aikaa, jolloin sosiaaliset ongelmat voivat lisääntyä. Verhon (2005, 93) mukaan pitkäaikaistyöttömyyden vuoksi aktiiviväestöön kuuluvien kansalaisten elämänhallinta on joutunut koetukselle. Ahon ym. (2003, 28–29) tutkimuksen mukaan tukityösuhte lisää ihmisten hyvinvointia ja torjuu syrjäytymistä. Se rytmittää elämän säännölliseksi ja mahdollistaa kontaktit, jotka tarjoavat sosiaalista tukea ja mahdollistaa osallistua yhteisiin pyrkimyksiin.

Työssä oleminen tarkoittaa taloudellisen aseman paranemista ja sitä kautta osallisuuden ja itsemääräämisoikeuden lisääntymistä. Työttömyys ei väistämättä tarkoita osallisuuden vähenemistä, vaikka osallisuuden katsotaan useimmiten liittyvän työelämään osallistumiseen. Työ kiinnittää yksilön yhteisöön ja yhteiskuntaan, mikä lisää yksilöiden osallisuuden ja yhteisöllisyyden tunnetta. Työ tuo yksilön elämään monia positiivisia vaikutuksia, kuten arvostusta ja taloudellista riippumattomuutta.

Urapolkuohjaukseen osallistuneet näkevät tulevaisuutensa hyvin ristiriitaisesti. Osalla on valoisat tulevaisuuden näkymät ja osa suhtautuu tulevaisuuteen hyvin skeptisesti. Osa näkee saavansa tulevaisuudessa töitä, osa suunnittelee kouluttautuvansa uuteen ammattiin ja osa kokee jäävänsä työttömäksi. Iäkkäämmät urapolkuohjaukseen osallistuneet suunnittelevat eläkeputkea ja siten työnhausta luopumista. Myrskylän (2010,70) tutkimuksessa tulee tämä sama asia esiin, eli hänen mukaansa osa iäkkäämmistä työttömistä on hakeutumassa eläkeputkeen ja luopuvat näin työnhausta. Verhon (2005, 97) mukaan pitkäaikaistyöttömillä on vähäiset mahdollisuudet löytää töitä. Työttömyys päättyy useimmiten muuhun kuin työllistymiseen, kuten koulutukseen tai eläkkeeseen.

Ihminen menettää helposti tulevaisuuden uskonsa ollessaan työtön. Hänet leimataan heti työttömäksi, kun hän ilmoittautuu te-toimistoon työttömäksi työnhakijaksi, saa työttömyyskortin ja merkitsee työttömyyskassan kuukausi ilmoituksiin päivittäin itsensä työttömäksi. Media ja työssäkäyvät leimaavat työttömät usein omasta syystään työttömäksi. Työnantajat ottavat töihin mieluummin työntekijöitä, jotka ovat työssä. Ihmisen itsetunto laskee, ja hän alkaa vähätellä itseään, osaamistaan ja kykyään työntekoon. Urapolkuohjaus on muuttanut monen käsitystä itsestään positiivisempaan suuntaan suhteessa työntekoon, se on antanut uskoa tulevaisuuteen työntekijänä. Peavyn (2004, 40) mukaan uraohjauksen tarkoitus onkin elämän suunnittelu työn valitsemisen lisäksi.

Tutkimuksemme mukaan Tuvilta työelämään -verkostohankkeen urapolkuohjauksessa on vielä kehitettävää. Tähän tutkimustehtäväämme saimme parhaiten vastauksia. Urapolkuohjausprosessi tulisi aloittaa heti työsuhteen alussa, ja urapolkuohjaus keskusteluista saisi olla useammin, jotta siitä olisi enemmän hyötyä. Urapolkuohjausprosessiin osallistuville tulisi kertoa selkeästi tavoitteet, mihin urapolkuohjauksella pyritään. Henkilökohtaiset tavoitteet tulisi dokumentoida kirjallisena urapolkuohjausprosessiin osallistuville työntekijöille. Jos kirjallinen dokumentti jää vain urapolkuohjaajalle, työntekijät eivät muista, mistä on sovittu ja mitä heidän tavoitteekseen on asetettu. Urapolkuohjausprosessissa tulisi ottaa huomioon yksilölliset tarpeet ja toiveet, sillä kaikille ei sovellu samanlainen palvelukonsepti. Palvelutarpeeseen vaikuttaa osaltaan työntekijöiden koulutustausta, ikä ja elämäntilanne.

Hyvösen (2004, 74) mukaan asiakaslähtöisyys sisältää mm. yksilöllisyyden, asiakkaan kulttuuritaustan ymmärtämisen sekä hyvän palvelun ja asiakkaan hyväksynnän omana

itsenään. Asiakas on kokemusasiantuntija omassa tilanteessaan, jolloin hänen tulee saada äänensä kuuluviin oman tilanteensa hoidossa. Uraohjaaja antaa omalta osaltaan asiantuntijuutensa asiakkaan hyväksi tukemalla häntä muutoksessa.

Pietiläinen & Seppälä (2008, 27) toteavat asiakaslähtöisen työskentelyn edellyttävän ratkaisujen etsimistä yhdessä asiakkaan kanssa asiakasta kuunnellen loppuun asti. Palveluohjauksen tarkoituksena on olla tukikeino, jolloin asiakkaan tilanteeseen voidaan perehtyä yhdessä paikassa asiakaslähtöisesti ja kokonaisvaltaisesti. Palveluohjauksen tulisi ylittää hallinnollisia rajoja, jolloin yhteistyö viranomaisten välillä toimisi. Asiakkaiden elämäntilanteet ovat aina yksilöllisiä, jolloin yksilöllinen ja joustava palveluketju helpottaa asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Hännisen (2007, 14) mukaan palveluohjaus on lyhyt tai pidempiaikainen prosessi, jolla on selkeä alku ja loppu. Palveluohjauksen pitkäjänteisyys ja prosessinomaisuus tuovat onnistumisen kokemuksia, kun asetettuja välitavoitteita saavutetaan. Palveluohjauksen vaikutuksista voidaan todeta, että monet asiat vaikuttavat toisiinsa. Asiakkaille yhden asetetun välitavoitteen saavuttaminen merkitsee, että se motivoi ja helpottaa heidän seuraavaan tavoitteeseensa pyrkimistä. Esimerkiksi onnistumista seuraa itseluottamuksen parantuminen, mikä johtaa motivaation lisääntymiseen.

Kuten Suoranta ym. (2008, 114–115) viittaavat asiakkaan kokonaisvaltaiseen, eri elämäntilanteet huomioon ottavaan ohjaukseen, myös urapolkuohjauksen voimavaroja pitäisi suunnata enemmän kokonaisvaltaisempaan työhön asiakkaiden hyväksi. Viranomaisyhteistyön vahvistaminen olisi asiakkaan kokonaisvaltaisen huomioonottamisen kannalta tärkeää. Nykyisellään urapolkuohjauksen resurssit eivät riitä suurten asiakasmäärien kokonaisvaltaiseen tarkasteluun. Asiakaslähtöisempi työote vaatisi työntekijäresurssien lisäämistä sekä ajankäytön priorisointia ja tehostamista.

Kotiranta (2008, 154–170) mainitsee, että aktivointitoimenpiteiden tulisi olla kaikkien saatavilla eivätkä vain ikävä velvollisuus, joihin pitkäaikaistyöttömien on pakko suostua. Aktivointipolitiikan yksi keskeisin tavoite on saada ihmiset haluamaan työn tekemistä. Urapolkuohjaus toimii nykyisellään hankerahoituksella ja vähäisellä työntekijäresurssilla. Asukastuville työllistyneiden työntekijöiden ohjauksen tarpeet ovat suuret, mutta resurssit ohjaukseen rajalliset.

Urapolkuohjauksen pitäisi olla niin houkuttelevaa, että työntekijät kokisivat sen etuoi-
keudekseen. Työsuhteen alussa työntekijöille pitäisi markkinoida urapolkuohjausta ja
kertoa sen suomista mahdollisuuksista. Osallistuvilla asiakkailta pitäisi olla itsellään
motivaatio osallistua urapolkuohjaukseen vapaaehtoisesti, jolloin siitä olisi eniten hyö-
tyä heille itselleen eivätkä motivoitumattomat asiakkaat veisi vähäisiä voimavaroja mo-
tivoituneilta asiakkailta. Nykyisellään urapolkuohjaus ei toimi, kuten sen on suunniteltu
toimivan, eli esimerkiksi aloitusaika ei ole aina työsuhteen alussa, mikä tarkoittaa mm.
prosessin lyhenemistä.

Työttömyys on paitsi yksilön myös yhteiskunnan kannalta ongelma. Verhon (2005, 93)
mukaan työttömyyden pitkittyminen on haitallista niin kansantalouden kuin työttömän
kannalta. Taloudellisessa mielessä työttömän työpanos jää käyttämättä, joka tarkoittaa
tuotannon vähenemistä. Lisäksi se aiheuttaa valtion verokertymälle laskua ja työttö-
myysturvan sekä muiden sosiaalikulusten nousua. Riskit talouden heilahtelussa
kasvavat, joka osaltaan vaikuttaa vaikeasti ennalta arvaamattomiin paikallisiin työttö-
myys- ja toimeentulo-ongelmiin (Kajanoja 1999, 142–149.)

7 POHDINTA

Tässä luvussa pohdimme opinnäytetyön tekemistä ja sitä missä onnistuimme ja mitä nyt tekisimme toisin. Luvun lopussa esitämme jatkotutkimusaiheita, joita tutkimustamme tehdessä on tullut esille.

Vaikeassa työmarkkina-asemassa olevilla henkilöillä voi olla työttömyyden lisäksi muitakin selvitettäviä asioita henkilökohtaisessa elämässään, joiden vuoksi he tarvitsevat yksilöllisempää palvelujen koordinoitua. Tällaisissa tilanteissa urapolkuohjaus on yksi mahdollinen keino koordinoida asiakkaan tarvitsemat palvelut yhteen. Nykyään monien palveluiden samanaikainen tarve on yleistä.

Tässä tutkimuksessa urapolkuohjausprosessiin osallistuvan työntekijän suhtautuminen ja suhde työllistymiseensä vaikuttaa urapolkuohjauksen vaikuttavuuteen. Asukastupien työntekijöiden on hyvä miettiä omia vahvuuksiaan ja itsensä kehittämistä yhdessä urapolkuohjaajan kanssa. Asiakkaan kannalta oikea-aikaisuus on myös merkittävä asia ohjauksen onnistumisen kannalta, samoin kuin oma halu osallistua prosessiin. Kiinnostuksen asteet ko. asioista olisi hyvä laittaa paperille esimerkiksi swot analyysi-muotoon, josta voisi muuttaa tai tehdä uudelleen urapolkuohjauksen edetessä. Tämän oletetaan huomattavasti edesauttavan urapolkuohjausprosessiin osallistuneiden omien tavoitteiden selkiennyttämistä, niin että niitä voidaan tarvittaessa muuttaa yhdessä asiakkaan kanssa keskustellen.

Toimiva ja tavoitteellinen palveluketju vaatii asiakkaan oman sitoutumiseen, vaikka palvelujärjestelmä toimisi asiakkaan tarpeita vastaavasti. Oman aktiivisuuden ja motivaation tärkeyttä ei voi liikaa korostaa, sillä ne ovat ratkaisevia asioita pyrittäessä elämäntilanteen muutokseen ja jatkotyöllistymiseen.

Mietimme sitä, miten pakottaminen työsuhteen ehtona oli vaikuttanut muutamien asiakkaiden urapolkuohjausprosessiin sitoutumiseen ja motivaatioon. Vapaaehtoisuus lisäisi työntekijöiden sitoutumista urapolkuohjausprosessiin, eikä sitoutumattomuus veisi turhaan Tuvilta työelämään -verkostohankkeen vähäisiä resursseja.

Tuvilta työelämään -verkostohankkeen urapolkuohjauksen uhkana on projektien määräaikaaisuus. Mitä tapahtuu, kun hanke loppuu, jatkuuko toiminta ja millaisena hankkeen jälkeen? Tuvilta työelämään -verkostohanke on kehittämishanke, mutta jääkö kehittämiseen tarpeeksi aikaa ja miten rahoittaja suhtautuu tuloksiin? Kuinka pitkään rahoitus jatkuu ja miten paikallinen TE-toimisto suhtautuu ko. verkostohankkeen urapolkuohjaukseen?

Tutkimusprosessi eteni pääosin suunnitelmien mukaan. Työskentelymme oli tiivistä, vaikka prosessi oli ajallisesti pitkäkestoinen. Tutkimusprosessimme alkoi yhteistyökumppaniin tutustumalla. Saatuamme yleiskuvan Tuvilta työelämään -verkostohankkeesta ja sen asiakasryhmästä aloitimme teorian kirjoittamisen. Kirjoitimme osan teoriaosuudesta jo ennen teemahaastatteluihin ryhtymistä.

Halusimme tämän tutkimusprosessin aikana saada itsellemme lisää tietoa työttömyydestä ja urapolkuohjauksen merkityksestä jatkotyöllistymiseen. Onnistuimme tässä tavoitteessa mainiosti. Tutkimuksen tekemisen aikana kävimme läpi useita eri lähdeteoksia ja kävimme muun muassa vertailua siitä, kuinka jotkut asiat poikkeavat eri lähdeteoksissa. Teimme työttömyyteen ja uraohjaukseen liittyvät rajaukset sekä valinnat sen mukaan, kuinka uutta ja ajankohtaista teoriatieto oli ja kuinka monessa eri lähdeteoksessa asiat oli kuvattu samalla tavalla. Pyrimme siis siihen, että tutkimuksemme kautta saatu tieto olisi mahdollisimman ajankohtaista. Useissa vanhemmissa teoksissa asiat olivat pääpiirteittäin samoja, mutta tiedot ovat tarkentuneet vuosien kuluessa ja hyvän työskentelytavan mukaisesti pyrimme löytämään ja käyttämään tätä uusinta aiheesta olevaa tietoa.

Tutkimuksen tekeminen opetti kärsivällisyyttä ja asioiden organisointia. Jo alkuvaiheessa oli selvää, ettei työ valmistu hetkessä. Prosessin edetessä teimme suuntaa antavan aikataulun tutkimuksemme etenemisestä ja asiakokonaisuuksista. Yhden kokonaisuuden valmistuttua tiesimme, mitä seuraavaksi alamme työstämään. Tutkimuksen tekemisessä oli hyötyä siitä, että tekijöitä oli kolme, siten pystyimme jakamaan vastuun ja keskustelemaan asioista keskenään.

Kun työskentelimme yhdessä, eri asioihin tuli myös paljon erilaisia näkökulmia, ja se osaltaan rikastutti lopullista työtämme. Toinen ihminen helposti huomaa työssä sellaisia asioita, joihin muut eivät osanneet kiinnittää huomiota, ja se on tuonut työhön loogi-

suutta. Pystyimme yhdessä pohtimaan eri asioiden yhteensopivuutta meidän opinnäytetyöhömmä, joka vaikutti epäoleellisten asioiden pois karsimiseen.

Opinnäytetyön tekeminen opetti laadullisen tutkimuksen tekemisen käytännössä, joten osaamme tehdä vastaavia tutkimuksia ja hyödyntää oppimaamme tulevaisuudessa. Eriytyisen suuri onnistumisen kokemus opinnäytetyössämme oli haastatteluiden sujuminen onnistuneesti. Tutkimuksemme teemahaastattelut antoivat aitoa tietoa Tuvilta työelämään -verkostohankkeen urapolkuohjauksesta ja sen vaikuttavuudesta asiakkaiden kuvailemina heidän jatkotyöllistymiseensä. Asiakkaat kertoivat kokemuksistaan, mielipiteistään ja tarpeistaan avoimesti.

Haastateltavat olivat kiinnostuneita osallistumaan tutkimukseemme. Haastattelutilanteissa huomasimme, että teemahaastattelurunkoa olisi pitänyt muokata yksinkertaisemmaksi, koska osa haastateltavista ei ymmärtänyt kysymysten sisältöä ja jouduimme tekemään avaavia apukysymyksiä. Mielestämme olisimme voineet saada kysymyksiimme syvällisempiä vastauksia, mikäli haastateltavillamme olisivat sisäistäneet urapolkuohjauksen tavoitteet paremmin.

Me tutkijoina olemme tiedostaneet oman kokemattomuutemme ja sen merkityksen tutkimustuloksiin, joten olemme pyrkineet mahdollisimman suureen tarkkuuteen ja huolellisuuteen aineistoa käsitellessään. Tavoitteenamme on ollut saada tutkittava ilmiö esiin ja lisätä ymmärrystä tutkittavasta asiasta. Analyysille ja työn viimeistelylle jäi riittävästi aikaa.

Tutkimus antoi meille tulevana sosionomeina (AMK) aitoa tietoa siitä, miten asiakkaiden tarpeisiin voidaan vastata parhaalla mahdollisella tavalla. Opimme tutkimuksemme aikana näkemään asiakkaiden tarpeita ja asioita, joita he odottavat palveluilta missäkin tilanteessa. Tällainen kontekstisidonnainen näkemys on yksi sosionomin ydinosaamisen alueista. Siten tulevana sosiaalialan ammattilaisina osaamme paremmin asettua asiakkaidemme asemaan ja vastata heidän tarpeisiinsa.

Tutkimuksen tehtyämme osaamme myös nähdä asiakkaan näkökulmasta, minkälainen työntekijä-asiakassuhde on toimiva. Opinnäytetyössä käsittelemämme asiat ovat kaikki teemoja, joita sosionomit työssään kohtaavat päivittäin. Tulevana sosiaalialan ammatti-

laisina meidän tulee osata reflektoida omaa toimintaamme asiakastyössä, jotta pystymme kehittämään omaa palveluohjauksellista työtettä sekä työyhteisöä. Ymmärrämme yhteiskunnallisten vaikutusten suhteen palvelujärjestelmään ja niiden vaikutukset välillisesti ja välittömästi yksilöiden elämään. Osaamme tulevassa työssämme tunnistaa yksilön aktivoitumisen vaikutukset yksilön ja yhteiskunnan kannalta.

Tämän tutkimuksen aikana syntyi joitakin jatkotutkimusideoita. Jatkossa olisi mielenkiintoista laajentaa tutkimusta siten, miten Tuvilta työelämään -verkostohankkeen urapolkuohjausprosessiin osallistuneet ovat työllistyneet avoimille työmarkkinoille. Olisi mielenkiintoista nähdä, myös olisiko vastauksissa eroja ammattiryhmittäin, koulustaustan ja iän perusteella. Lisäksi esitämme toiseksi jatkotutkimus aiheeksi Oulun asukastupien yhteisöyrityksen merkitystä pitkäaikaistyöttömien työllistymiseen.

LÄHTEET

Aho, S., Koponen, H., Saloniemi, A., Vahtera, J. & Virtanen, P. 2003. Työttömän työelämä. Työllistämisvaroin tuetun työllistämisen työn sisältö ja merkitykset. Yhteiskuntapolitiikka 68 (2003):1, 19-33. Hakupäivä 3.2.2011 <http://www.stakes.fi/yp/2003/1/031saloniemi.pdf>

Airo, J-P., Rantanen, J. & Salmela, T. 2008. Oma ura, paras ura. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy

Ala-Kauhaluoma, M., Keskitalo, E., Lindqvist T. & Parpo, A. 2004. Työttömien aktiivointi: Kuntouttava työtoiminta -lain sisältö ja vaikuttavuus. Saarijärvi: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.

Aro, T., von Herzen, N., Jalava, J., Virtanen, P. & Niittyniemi, J. 2007. Yksilöt ja ESR-projektien työllisyyspolut. Työministeriö tutkimukset ja selvitykset 11/07. Helsinki: Työministeriö

Harju, A. 2000: Uusi työ – Projekti tutkimus- ja kehittämishankkeena. Teoksessa Backberg-Edwards, K. & Harju, A. (toim.) Kohti uutta työtä. Uusi työ – kansalaisjärjestöjen yhteinen työllisyysprojekti. Helsinki

Hirsjärvi, S. & Hurme, H., 2001. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino

Hirsjärvi S., Remes P. & Sajavaara P. 2000. Tutki ja Kirjoita. Vantaa: Tummavuoren Kirjapaino Oy

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Helminen, J. 2006. Jälkisanat. Osallisuus ja kumppanuus perheiden kanssa tehtävän työn voimana. Helminen, J. (toim.) Elämä koettelee, tuki kannattelee. Sosiaali- ja terveysalan työ monimuotoisissa perhesuhteissa. Juva: WS Bookwell Oy

Holma, T. & Salonen M. 2001. Kunta ja pitkäikäistyötön – työllistämistä tukevien palvelujen kehittäminen kunnissa. Helsinki: Suomen Kuntaliitto

Hyvönen, S. 2004. Moniulotteista ja moniammatillista yhteistyötä muutosten keskellä. Tutkimus perusterveydenhuollon mielenterveystyöstä. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy

Hänninen, K. 2007. Palveluohjaus, asiakaslähtöistä täsmäpalvelua vauvasta vaariin. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus

Härkäpää, K. & Järvikoski A. 2006. Kuntoutuksen perusteet. Helsinki: Wsoy

Ilmakunnas, S., Romppanen, A. & Tuomaala, J. 2001. Työvoimapolitiittisten toimenpiteiden vaikuttavuudesta ja ennakkoinnista. VaTT-tutkimuksia 77. Helsinki: VaTT

Jokinen, A & Juhila, K. 2008. Sosiaalityö aikuisten parissa. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Kajanoja, J., 1999. Globalisaatio, työelämä ja syrjäytyminen. Teoksessa Kosonen, P. & Simpura, J. (toim.) Sosiaalipolitiikka globalisoituvassa maailmassa. Tampere: TammerPaino OY

Kantola, A. & Kautto, M. 2002. Hyvinvoinnin valinnat Suomen malli 2000-luvulla. Helsinki: Edita

Karjalainen, V., Pasuri, A., Saikku, P. & Seppälä, A. 2008. Mitä on aktiivinen sosiaalipolitiikka kunnassa. Näköalapaikkana työvoiman palvelukeskukset. Stakesin raportteja 20/2008. Helsinki: STAKES

Keinänen, P. & Sinivuori K. 2010. Nuorten työllisyys ja työttömyys taantumassa. Teoksessa Työvoimapolitiittinen aikakauskirja 4/2010. Työ- ja elinkeinoministeriö, 5-13. Hakupäivä 4.4.2011. <http://www.tem.fi/files/28604/KeinanenSinivuori.pdf>.

Kirjonen, J. 2006. Kehittäminen asiantuntijatyönä. Teoksessa Seppänen-Järvelä, R. & Karjalainen, V. (toim.) Kehittämistyön risteyskysymyksiä. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy

Kotiranta, T., 2008. Aktivoinnin paradoksit. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Jyväskylä: Gummerus

Laki julkisesta työvoimapalvelusta 30.12.2002/1295. Hakupäivä 2.2.2011

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100312>

Liukkonen, M. & Feirikki, E. 2009. Arjen palapeli. Palveluohjaus korvaushoidon tukena. Etelä-Suomen lääninhallitus ja Helsingin kaupunki. Kerava: Savion kirjapaino Oy tai nettiversio

http://www.hwl.fi/wps/wcm/connect/f7069f804a176e1293dafb3d8d1d4668/01_palapeli.pdf?MOD=AJPERES

Metsämuuronen, J. 2005. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Helsinki: International Methelp ky.

Muuri, A. 2008. Sosiaalipalveluja kaikille ja kaiken ikää? Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Myrskylä, P. 2010. Taantuma ja työttömyys. Työ -ja elinkeinoministeriön julkaisuja 57/2010. Hakupäivä 4.4.2011. http://www.tem.fi/files/27778/TEM_57_2010_netti.pdf.

Mäkinen, Olli 2006: Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Tammi.

Ollikainen, A-M. 2008. Marginaalin marginaalissa – vammaiset ja osatyökykyiset työllistymispalveluiden reunoilla. Kerava: Savion Kirjapaino Oy

Oulun kaupunki 2011. Oulun kaupungin strategia 2020. Hakupäivä 2.2.2011

<http://ouka.fi/strategia/yhteiskunnallinen.html>

Oulun kaupunki. Asukastuvat työllisyyttä edistämässä. Hakupäivä 1.12.2010.

<http://www.ouka.fi/tuvilta/>

Oulun kaupunki. Asukastuvat. Hakupäivä 1.12.2010.

<http://www.ouka.fi/lahidemokratia/asukastoiminta/>

Oulun kaupunki. Alueellinen Yhteistyö 2005–2007. Hakupäivä 1.12.2010.

<http://oulu.ouka.fi/lahidemokratia/asukastoiminta/index.htm>

Oulun kaupunki. Tuvilta työelämään- verkostohanke. Hakupäivä 27.4.2011.

<http://www.oulunkaupunki.fi/yhteisotoiminta/2009/10/tuvilta-tyoelamaan-verkostohanke/>

Pajula, E. & Särkelä, R., 2003. Kansalaisten hyvinvoinnin tukiverkostot paikallistaso vastauksena globalisaation hallintaa. Teoksessa Rönneberg, L., & Simpur, J. (toim.). Sosiaalipolitiikan GLOBAALIT ulottuvuudet. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy

Parpo, A. 2007. Työllistymisen esteet. Raportteja 11/2007. Helsinki: Stakes

Pasanen, H. 2004. Työssä oppimisen ohjaus prosessina. Teoksessa Onnismaa, J., Pasanen, H. & Spangar, T. (toim.) ohjaus ammattina ja tieteenalana 3, ohjaustyön välineet. Porvoo: WS Bookwell Oy

Peavy, V., 2004. Sosiodynaaminen näkökulma ja ohjauksen käytäntö. Teoksessa Onnismaa, J., Pasanen, H. & Spangar, T. 2000. Ohjaus ammattina ja tieteenalana 3, ohjaustyön välineet. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Pietiläinen, E. & Seppälä, H. 2003. Palveluohjaus asiakastyössä ja organisaatiossa. 4. painos, 2008. Anjalankoski: SOLVER palvelut Oy

Rauhala, L. 1983. Ihmiskäsitys ihmistyössä. Jyväskylä: Oy Gaudeamus Ab.

Renkola, L. 2008. Sosiaali- ja terveystalvelujen tuottamiseen vaikuttavia kehityssuuntia. Teoksessa Isoherranen, K., Renkola, L. & Nurminen, R. (toim.) Enemmän yhdessä – moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy

Sirviö, J. 2010. Tuvilta työelämään – verkostohanke kalvosarja. Julkaisematon lähde. Tekijän hallussa

Sosiaaliportti. 2008. Mitä on palveluohjaus? Hakupäivä 7.11.2010. <http://www.sosiaaliportti.fi/Page/5ae494f7-1736-416a-a9fe-a7c696dc1925.aspx>

Suomen Kuntaliitto. 2001. Kunta ja pitkäaikaistyötön – työllistymistä tukevien palveluiden kehittäminen kunnissa. 1. painos. Helsinki: Suomen Kuntaliiton painatuskeskus

Suoranta, J., Kauppila, J., Rekola, H., Salo, P. & Vanhalakka-Ruoho, M. 2008. Aikuis- kasvatuksen risteysasemalla. Johdatus aikuiskasvatukseen. Täydennyskoulutuskeskus julkaisusarja B oppimateriaalia; N:o 25. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.

Tilastokeskus 2011. Joulukuun työttömyysaste 7.9 prosenttia. Hakupäivä 2.2.2011. http://www.tilastokeskus.fi/til/tyti/2010/12/tyti_2010_12_2011-01-25_tie_001_fi.html

Työ -ja elinkeinoministeriö 2011. Jos työttömyys pitkittyy. Hakupäivä 26.4.2011. http://www.mol.fi/mol/fi/00_tyonhakijat/07_tyottomuus/04_jos_tyottomuus_pitkittyy/in dex.jsp.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2011. Työttömyys oli vuonna 2010 edellisvuoden tasolla. Hakupäivä 2.2.2011. http://www.tem.fi/?s=2467&89506_m=101841.

Työllisyysportti. Työhönvalmennus. Hakupäivä 4.2.2011 <http://www.tyollisyysportti.fi/typ/palvelut/tyohonvalmennus/>

Työterveyslaitos. Vajaakuntoisen työllistyminen. Hakupäivä 11.11.2010. <file:///C:/Documents%20and%20Settings/All%20Users/Tiedostot/vajaakuntoisen%20ty%C3%B6llistymiminen.htm>

Vartiainen, E. 2006. Konsultti kehittäjänä. Teoksessa Seppänen-Järvelä, R. & Karjalainen, V. (toim.) Kehittämistyön risteyksiä. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy

Verho J. 2005 Työttömyyden kesto ja pitkäaikaistyöttömyys. Teoksessa Hämäläinen, K., Taimio, H. & Uusitalo, R. (toim.) 2005. Työttömyys – taloustieteellisiä puheenvuoroja. Helsinki: Palkansaajien tutkimuslaitos, 92-112

Vuorinen, R. 2004. Ohjauksen arviointi OECD:N ja Euroopan Unionin jäsenmaissa 2001-2004. Teoksessa Oinismaa, J., Pasanen, H., & Spangar, T., (toim.) Ohjaus ammatina ja tieteenalana 3. Ohjauksen välineet. Jyväskylä: PS-kustannus

Vähätalo, K., 1998. Työttömyys ja suomalainen yhteiskunta. Helsinki: Gaudeamus.

Ylipaavalniemi, P., Sariola, L., Marniemi, J. & Pekkala, T. 2005. Sosiaalisen työllistämisen toimialan käsitteet. Helsinki: VATES-säätiö

LIITTEET

LIITE 1

Esitietolomake

Merkitse oikea vaihtoehto (X)

Sukupuoli nainen_____ mies_____

Ikä alle 25 v.____ 26-35 v.____ 36-45 v.____
 46-55 v.____ yli 55 v.____

Perhesuhteet naimaton_____ naimisissa_____

 leski _____ eronnut _____

 avoliitossa_____

Lapsia____ kpl Lasten iät_____

Koulutus tausta (päättötodistus) Perus-, keski-, oppikoulu_____

 Lukio/ ylioppilas _____

 Ammattikoulu _____

 Amk, opistotaso _____

 Yliopisto _____

Suostumus haastatteluaineiston käytöstä

LIITE 2

Me opinnäytetyöntekijät, Kaisa Kaski, Minna Kyngäs ja Tuula Multasniemi, teemme tutkimuksen Oulun asukastupien Tuvilta työelämään – verkostohankkeen urapolkuohjauksesta ja sen vaikuttavuudesta työllistymiseen hankkeen asiakkaiden kokemana.

Annan suostumukseni käyttää nauhoitettua haastatteluaineistoa opinnäytetyössä.

Aineisto käsitellään täysin nimettömänä, eivätkä nimet tai muut tiedot tule missään vaiheessa muiden tietoon. Haastattelun nauhoitukset tuhoetaan, mutta kirjallinen raportti jää säilytettäväksi. Raportti julkaistaan Oulun seudun ammattikorkeakoulun opinnäyteyönä sekä annetaan Tuvilta työelämään–verkostohankkeen käyttöön henkilöt täysin tunnistamattomana. Haastattelijat ovat vaitiolovelvollisia.

Paikka/Aika _____

Allekirjoitus _____

Nimenselvennys

Ennen teemahaastattelua haastateltava on täyttänyt esitietolomakkeen, josta selviää mm. sukupuoli, ikä

Nykytilanne:

1. Mitä teet tällä hetkellä?

Taustatiedot:

2. Miten tulit asukastupien urapolkuohjauksen asiakkaaksi (oma polku, palveluun ohjautuminen)?
Olitko osallistunut asukastupa toimintaan ennen työsuhdettasi?
Mistä sait tiedon toiminnasta?

3. Millainen koulutus sinulla on?

4. Millainen työhistoria sinulla on?

5. Kuinka kauan olet osallistunut urapolkuohjaukseen?

Oletko osallistunut täydennyskoulutukseen?

Milloin olet aloittanut työsuhteen asukastuvalla?

Oletko työskennellyt aikaisemmin asukastuvalla (milloin, kuinka pitkän aikaa)?

Kokemukset asukastupien urapolkuohjauksesta ja sen merkityksestä työllistymiseen?

6. Millaisia kokemuksia sinulla on urapolkuohjauksesta ja täydennyskoulutuksesta?

7. Millaiseksi olet kokenut oman urapolkusi/jatkotyöllistymissuunnitelmasi laatimisen (laatimistilanne, yhteistyö eri viranomaisten kanssa)?

8. Millaisia mielipiteitä sinulla on toteutuneesta urapolkuohjauksesta?

9. Sujuiko urapolkuohjaus prosessi suunnitellusti? Jos ei, miksi? Ilmenikö urapolkuohjausprosessin aikana jotain muita ongelmia?

10. Koetko saaneesi tukea tavoitteiden toteuttamisessa? Keneltä?

11. Mikä on eniten hyödyttänyt sinua urapolkuohjaus prosessin aikana? Entä mikä on hyödyttänyt vähiten? Miksi?

12. Millaisia vaikutuksia täydennyskoulutuksella ja urapolkuohjauksella on ollut elämääsi (elämänhallinta, työllistyminen, koulutukseen hakeutuminen, taloudellinen tilanne, terveys)?

13. Mikä saa/sai sinut osallistumaan/sitoutumaan urapolkuohjaus prosessiin?

Kehittämisehdotukset asukastupien urapolkuohjaukseen:

14. Miten urapolkuohjaus prosessia mielestäsi tulisi kehittää, jotta se vastaisi paremmin sinun tai muiden toiminnassa mukana olevien tarpeita/odotuksia? Ja millaisiksi olet kokenut urapolkuohjaus keskustelut?

15. Mitä muuta haluaisit sanoa Tuvilta työelämään -verkostohankkeesta ja sen urapolkuohjaus prosessista?

Tulevaisuus:

16. Miten arvelet urapolkuohjaus prosessin vaikuttavan/vaikuttaneen tulevaisuuteesi ja työllistymiseesi?

17. Millaiset tulevaisuuden näkymät sinulla on?

18. Mitä muuta haluaisit sanoa?

KIITOS VASTAUKSESTASI JA HYVÄÄ JATKOA 😊 😊

Kaisa Kaski
Minna Kyngäs
Tuula Multasniemi